

Naša anketa

Bývalý prezident SR Ivan Gašparovič sa už po niekoľko rokov vyhol stretnutiu so slovenskými i ruskými veteránmi na Slavíne pri príležitosti Dňa víťazstva nad fašizmom a svoj veniec tam opäť položil sám. Zároveň si ale nenechal ujsť príležitosť vycestovať na 70. výročie vylodenia spojencov v Normandii (6. jún) a zrejme aj osobne sa stretnúť s veteránmi západného frontu.

Ako si vysvetľujete tento jeho štátnický odkaz našim, sovietskym i rumunským osloboditeľom?

PhDr. Stanislav Chytka, predseda HDK Ružomberok: Predovšetkým nie je dosť dobre možné považovať Ivana Gašparoviča za skutočného štátnika, ale za núdzové riešenie, čiže ani jeho postoj nepovažujem za štátnický.

Formalizácia prístupu k výsledkom vojny sa prejavuje vo veľa oblastiach ako výsledok dvoch desaťročí politicko-ideového tlaku USA, proti ktorému sa v strednej Európe nevieme brániť. Výsledkom toho potom je napríklad tohtoročné nehorázne tvrdenie v STV, že vylodenie v Normandii (o význame ktorého nepochybujem) rozhodlo vojnu.

Je to paradox, nakoľko v západnej Európe napr. všetky pamätníky WW II výrazne pripomínajú rozhodujúcu úlohu východného frontu – či už sú to T-34 v expozícii múzea v Londýne, múzea v Bastogni, Memoriam mieru v Caen alebo iné. Gašparovič je vlastne iba ilustráciou našej myšlienkového slabosti, akéhosi strachu z vlastných dejín. Súčasne sa obávam, že jeho postoj je formovaný aj pseudodemokratickou tendenciou otvoriť dverá rôznym nacionalistickým prúdov v historiografii, ktoré nekritickou obhajobou vojnovnej slovenskej štátnosti tak či onak spochybujú v akomsi druhom pláne aj úlohu ZSSR na základe imputovania politických zámerov do priebehu vojny a oslobodzovania Československa. Charakteristický pre tento prístup je odmietavý vzťah k 9. máju, i keď skutočný koniec vojny pre nás znamenalo oslobodenie Prahy ako hlavného mesta štátu, v ktorom sa vojna remešským ani berlínskym kapitulárnym aktom neskončila.

Ľudsky jednoducho povedané: je mi smutno z faktu, že prezident takto dehonestoval víťazov nad fašizmom, štát aj seba.

Dušan Sabol, predseda ZO SZPB Istebné nad Oravou: Ja osobne, ale je nás viac, sa nečudujeme počinu bývalého pána prezidenta. Naposledy sa chcel odфотографovať so svetovými lídrami, lebo taká príležitosť sa mu už nikdy nenaskytne.

Samotné oslavy vylodenia spojencov sa stávajú čoraz honosnejšie a západné mocnosti čoraz viac manipulujú ľudí, že práve oni majú najväčšiu zásluhu na víťazstve nad fašizmom. Pamätníci pritom hovoria, že kým nebolo jasné, že Červená armáda v ťažkých bojoch zvíťazí na všetkých frontoch, spojenci na čele s USA vyčkávali ako vši pod chrastou a ich jediná túžba bola rozdeliť si moc nad kontinentom.

Čo sa týka účasti bývalého prezidenta na ústredných oslavách víťazstva a stretnutí s veteránmi, je hrozná myšlienka, že ústavní činitelia majú plné ústa úcty k našim predkom, ktorí zabezpečili život v mieri, ale v reálnom živote sa to nijako neprejavuje. Všimnime si účasť poslancov alebo neskutočné a nehanebné konanie primátora Lipt. Mikuláša.

(Z troch desiatok oslovených do uzávierky prišli len 2 odpovede.)

Krásny je život v mieri!

„Syn môj, koniec vojny, keď sa bude čokoľvek diať na svete, si musíš vždy pripomínať. Lebo ja som ju prežil!“ Taký bol odkaz môjho otca, ktorý mi dal, keď som mal asi toľko rokov ako vy,“ prihovril sa deťom predseda pezinskej ZO SZPB Dušan Vilím a prezradil, že otca mu v boji o Polom pri Žiline zranil delostrelecký granát, z čoho ho niekoľko týždňov dávali dokopy v martinskej nemocnici.

„Len my, Slováci, sme taký nejaký divný národ. Všimli ste si nedávne oslavy vylodenia spojencov v Normandii? Ako si Francúzi, Angličania, Američania... vďaka všetkým, ktorí bojovali v 2. svetovej vojne? Prečo nie sme takí istí aj my, Slováci? Ja neviem, naozaj neviem, prečo je to tak, ale je to tak!“ zdôveril sa so smútkom na tvári i v hlase Dušan Vilím.

„Môj anjel sa vie biť,“ prezradil mi triak Michal Ilavský názov prozaického diela, s prednesom ktorého zvíťazil na celoslovenskej prehliadke kresťanskej poézie a prózy.

„O čom to je?“ pýtam sa.

„O chlapcovi, ktorý sa nevedel brániť, hoci ho prezývali škaredými prezývkami a aj ho bili.“

„A naučil sa to?“

„Áno.“

„Ako?“

„To už neviem, ja som tú knižku nečítal celú...“

Naozaj detsky úprimná odpoveď. Presne tak, ako všetko, k čomu pristupujú pezinskí tretiaci a štvrtiaci základ-

nej školy na ulici Juraja Fándlyho, ak sa do niečoho pustia. Momentálne precizujú nevidané literárne pásmo – Krásny je život v mieri..., s ktorým budú od nového školského roka navštevovať svojich starých rodičov a vôbec starých ľudí v domovoch dôchodcov a zariadeniach sociálnych služieb.

(Pokračovanie na str. 3)

Z rokovaní najvyšších orgánov SZPB

Spravodajstvo z nedávnej Ústrednej rady SZPB a jej predsedníctva, ktoré sa uskutočnilo týždeň po nej.

(Volné pokračovanie z Bojovníka č. 12/2014)

Na júnovom rokovaní Ústrednej rady SZPB poskytol podpredseda SZPB Juraj Drotár prvú širšiu informáciu o Medzinárodnej konferencii utečencov, vojnových vyhnančov a obetí fašizmu, ktorej hosťiteľom budeme 19.–20. 9. 2014 (hotel Sorea v Bratislave).

Má sa u nás stretnúť 24 delegátov z protifašistických organizácií z Českej republiky, Slovinska, Rakúska, Srbska, Chorvátska, Bosny a Hercegoviny, Estónska, Ukrajiny, Ruskej federácie a Slovenska.

Na konferencii sa budú riešiť dve základné otázky:

Po prvé, sociálne postavenie účastní-

kov odboja a členov týchto organizácií.

Po druhé, príprava členských organizácií na 70. výročie ukončenia 2. svetovej vojny. Zároveň zhodnotíme činnosť členských organizácií pri naplňaní záverov 9. konferencie, ktorá sa konala v Moskve (v roku 2013).

(Pokračovanie na str. 3)

100. výročie začiatku 1. svetovej vojny
1914 – 2014: Až strašidelná zhoda

Ludstvu hrozí, že si zopakuje chyby, ktoré ho vohnali do 1. sv. vojny, myslí si uznávaná historička, profesorka Cambridgeskej univerzity Margaret McMillanová.

História je plná paradoxov. Nikdy sa nezopakuje úplne, no ak sa nezopakuje v celku, tak sa zopakuje v detailoch. História môžeme porovnávať s veršami, v ktorých sa neustále opakujú tie isté rytmy. Margareth McMillanová

sa domnieva, že rok 2014 obsahuje dostatočne veľa poplašných paralel s rokom 1914.

Vo vojne, ktorá sa začiatkom 20. storočia rozpútala na Balkáne, zlikvidovali čerstvo zmechanizované armády na bojových poliach milióny ľudí. Zúčastnilo sa jej vyše 60 miliónov ľudí z piatich kontinentov. Takmer každý šiesty z nich padol, milióny sa domov vrátili ako invalidi.

(Pokračovanie na str. 3)

Perlička

Zastavme starnutie mozgu!

Podľa výskumu vedcov z Edinburskej univerzity má kladný vplyv na mozog výučba cudzieho jazyka, aj keď ste sa na to dali vo vysokom veku.

Doktor Thomas Bak povedal, že k bilingvistom demencia prichádza o štyri až päť rokov neskôr ako k monolingvistom.

Výsledky výskumu ukázali, že seniori ovládajúci dve reči (i keď jednou z nich vôbec nehovorili) zložili testy na kognitívne (poznávacie) funkcie lepšie ako tí, čo ovládali len materčinu. Vyplýva z toho, že výučba ďalšej reči – možno čo i len čiastočne, avšak skutočne – udržiava mozog zdravý aj v seniorskom veku.

Hillary Clintonová sa kajá

Bývalá americká ministerka zahraničných vecí H. Clintonová v rozhovore pre francúzske rádio France Inter vyhlásila, že svojho času sa dopustila chyby, keď (ako senátorka za štát New York) podporila vojenskú operáciu proti Iraku.

„Pomýlila som sa, keď som hlasovala za vojnu v Iraku,“ cituje ju agentúra Interfax.

Americká administratíva vtedy svetu tvrdila, že iracké vedenie spolupracuje s extrémistami a produkuje zbrane hromadného ničenia.

Vec sa má ale tak, že v Iraku extrémistov priviedla k moci až americko-britská vojenská

kampaň. Úspešne ňou dosiahli, že dnes už majú vládu nad niekoľkými irackými mestami, vrátane Mósulu, Kirkúku a aj rodného Saddámovho mesta Tikritu, práve extrémisti. Tých americké a britské schopnosti natoľko posilnili, že si už vytvorili aj vlastný štát: Islamský štát v Iraku a Levante (ISIL).

Ruskí diplomati súčasnú irac-

kú prítomnosť hodnotia ako ilustráciu úplného krachu vojenského dobrodružstva USA a V. Británie. Adam Taylor z Washington Times na to uvádza už tradičné ruské slová: „My sme vás varovali“.

Podľa zahraničnej tlače 13. jún 2014

P. Porošenko: nový prezident – stará politika?

Konanie Ruska na Kryme bolo porušením medzinárodného práva, ale vzhľadom na krivprelievanie na východe Ukrajiny sú obyvatelia Krymu len radi, že nedopadli tak, ako obyvatelia ľudových republík.

Nechýbalo totiž veľa a mohli dopadnúť podobným spôsobom. Čím viac ľudí teda kyjevský režim na východe Ukrajiny usmrť, tým viac legitimizuje postup Ruska pri jeho okupácii Krymu.

Z blogu predsedu Slovensko-ruskej spoločnosti B. Fábryho

GP USA: voličské práva indiánov sú porušované desaťročia

Voličské práva Indiánov v USA sú hrubo porušované už celé desaťročia, mnohým kmeňom sú volebné miesta vôbec neprístupné, americké úrady musia preto prijať opatrenia na zastavenie tejto diskriminácie, vyhlásil minister spravodlivosti USA Eric Holder.

„Ak ide o realizáciu tohto základného práva, mnohí ľudia a spoločenstvá narážajú na podstatné prekážky. Konkrétne sa to týka amerických Indiánov a pôvodných obyvateľov Aljašky,“

cituje Holdera oficiálna stránka ministerstva spravodlivosti USA.

Práva Indiánov sú podľa neho porušované rozmiestňovaním volebných miestností v ťažko dostupných miestach, skráte-

nou dobou na hlasovanie, používaním hlasovacích lístkov len v angličtine aj v regiónoch, kde obyvatelia tento jazyk slabo ovládajú.

„Úradníci v niektorých miestach Aljašky sústreďujú dve i viac zemepisných oblastí, spojenie medzi ktorými existuje len vzduchom alebo po vode. Pre niektorých voličov to znamená neprekonateľný úsek, čo je nielen neprípustné, je to aj hanebné,“ vyhlásil minister spravodlivosti.

Podľa rla.ru, 10. jún 2014

Human Rights Watch viní armádu Ukrajiny

Medzinárodná organizácia Human Rights Watch podala na ukrajinskú armádu veľmi vážne obvinenia. Že „používa ťažké zbrane v obytných rajónoch“.

Organizácia zhromažďovala údaje o činnosti armády od mája tohto roka po začiatok júna a ako potvrdenie svojich dôkazov uvádza príklady po-

užívania granátometov a mínometov v sídlach a požaduje skončiť s takouto činnosťou, uvádza nemecký list Der Tagesspiegel.

(Tento monitoring sa uskutočnil ešte pred nasadením tankov, raketometov a húfnic – pozn. Bojovník.)

Podľa vz.ru, 10. jún 2014

Kto vlastne anektoval Krym?

Americkí diplomati vyzvali Západ (a teda aj nás), aby sme Krym neustále považovali za ukrajinský. Niektorí (bývalí veľvyslanci na Ukrajine Steven Pfeiffer, John Herbst a William Taylor) nás vyzývajú urobiť všetko možné, aby pripojenie Krymu k Rusku vyšlo Ruskú federáciu draho. No a tak tu máme otázku otázok: Kto vlastne anektoval Krym? Rusko alebo Ukrajina?

Predseda Štátnej Dumy RF Sergej Naryškin vyhlásil, že „mierová anexia“ Krymu sa uskutočnila presne pred 23 rokmi, a to Ukrajinou.

Tento svoj postoj vysvetlil nasledovne: Na začiatku 90-tych rokov sa „celý Krym jasne vyslovil za svoju snahu obnoviť zjednotenie s Ruskom“.

„Ešte v januári 1991 prebehlo v krymskej oblasti referendum,

ktoré v podstate poprela právo na odovzdanie Krymu Ukrajine, za čo hlasovalo 93 % účastníkov referenda, ktoré využilo 81 % voličov,“ pripomenul Naryškin.

„V podstate práve vtedy, pred 23 rokmi, sa uskutočnila anexia Krymu. Je pravdou, že mierová, avšak napriek tomu to bola anexia. Žiaľ, udialo sa to aj vďaka nezodpovednosti celého radu

našich ruských politikov,“ povedal predseda Dumy.

My k tomu dodajme, že tak v prípade Krymu, ako aj v prípade Južného Osetska, Abcházska a Adžarska v Gruzínsku sa to stalo len vďaka nedodržaniu gorbačovovského zákona o rozpade ZSSR. V ňom je totiž veľmi jasne napísané, aké povinnosti majú zväzové republiky bývalého ZSSR voči národom, ktoré prejavia vôľu mierumilovne vystúpiť z ich zväzku. No a z tohto uhla pohľadu je anexia Krymu viac ako jednoznačná.

Vladimír MIKUNDA

Do ľudovej domobrany Donbasu sa zapojili Taliani

Jednoznačným dôkazom, že na východe Ukrajiny útočí fašizmus proti antifašistom, je posilnenie ľudovej domobrany Donbasu o členov talianskej antifašistickej organizácie Millenium, ktorí prišli podporiť odpor ľudovej domobrany voči kyjevským úradom, oznámil predstaviteľ ľudovej domobrany Donbasu Pavel Gubarev.

V súlade s dohodou s talianskymi antifašistami a P. Guba-

revom budú talianski dobrovoľníci v priamej podriadenosti

hlavného veliteľa ozbrojených síl DER Igora Strelkova.

Talianska strana sa plánuje zúčastniť aj organizovania humanitárnej pomoci pre obyvateľov Donbasu, uvádza P. Gubarev na Facebooku.

Podľa vz.ru, 10. jún 2014

Čo píšú iní?

■ Povstalecké nebo

Historik Ján Stanislav a plukovník letectva v zálohe Jaroslav Švacho v reprezentatívnej publikácii Povstalecké nebo nepíšu len o letcoch SNP, ale začínajú vznikom a formovaním 2. čs. samostatnej paradesantnej brigády v ZSSR.

Prezentujú aj sovietsku a spojeneckú leteckú pomoc Povstaniu. Predstavujú tiež nemeckú Luftwaffe dislokovanú na území súčasnej Slovenskej republiky. Na vyše 300 stranách formátu A4 prinášajú jedinečný pohľad na obdobie, keď sa slovenskí letci s pomocou partnerov na východnom aj západnom fronte postavili proti nacizmu.

Historické svedectvo stojí na dobových fotografiách. Kniha v ostatnom období patrí k najlepšiemu, čo v tejto oblasti o SNP vyšlo. Vydal ju Klub priateľov Múzea SNP a prispelo aj Veľvyslanectvo USA na Slovensku. Texty sú v slovenčine a angličtine. Predslov napísal americký letec L. G. Baumgarten, ktorého lietadlo 20. novembra 1944 havarovalo nad územím Slovenska.

Obrana č. 6/2014

■ Vojnová kronika

Odborný časopis Múzea SNP v Banskej Bystrici Vojnová kronika má podľa generálneho riaditeľa múzea Stanislava Mičeva za cieľ najmä popularizovať výsledky vedeckej práce historikov, ktorí sa zaoberajú obdobím druhej svetovej vojny na Slovensku a v zahraničí.

Začal vychádzať predvlnami ako polročník na 74 stranách vo formáte A4. K dispozícii je vo vybranej sieti knižkupectiev. V najnovšom vydaní sa Martina Vaganeková venuje židovskej otázke v nacistickom Nemecku do roku 1939, Pavol Šteiner analyzuje boje medzi Iplom a Hronom v decembri 1944, a nájdeme tu i spomienky vlastenca a šéfredaktora povstaleckého časopisu ČAS Ivana Thurza (1882–1964) na jeho činnosť v Povstaní.

Redakcia približuje aj výstavu Vlaky vo vojne, ktorá sa konala v holandskom Ultracechte a kde Múzeum SNP úspešne prezentovalo pancierový vlak Štefánik.

Aj ako inšpirácia pre našich múzejníkov môže slúžiť článok Múzeum II. svetovej vojny v Gdanskú – koncepcia a činnosť.

Obrana č. 6/2014

■ Sprievodnou akciou osláv SNP bude unikátna výstava Víťazstvo

Múzeum SNP v nej ukáže exponáty Múzea Veľkej vlasteneckej vojny v Moskve a Múzea ozbrojených síl RF týkajúce sa bitky o Berlín, ktoré sa ešte v Európe nevystavovali, vrátane trofejí z Hitlerovho bunkra.

Výstava Víťazstvo, ktorá bude svojím rozsahom a hodnotou exponátov európskym unikátom, bude najväčším sprievodným podujatím tohtoročných osláv 70. výročia SNP. Zameraná je na bitku o Berlín a Múzeum SNP ju sprístupní od augusta do mája budúceho roka vo svojich výstavných priestoroch v banskobystričkom Pamätníku SNP.

Výstavu bude tvoriť okolo 80 exponátov z depozitárov a čiastočne aj expozícií Múzea Veľkej vlasteneckej vojny v Moskve a Múzea ozbrojených síl Ruskej federácie. „Časť týchto exponátov bola svojho času vyvezená do USA, ale v európskych krajinách v takomto množstve a kvalite ešte nikdy neboli vystavované. Okrem toho, že sa nám sem podarí doviezť osobné veci maršalov a generálov, ktorí sa podieľali na dobytí Berlína, od (Georgija Konstantinoviča) Žukova počínajúc po trebárs (Ivana Stanpanoviča) Koneva končiac, dovezieme aj absolútnu raritu – trofejné veci z Hitlerovho hlavného stanu,“ uviedol riaditeľ Múzea SNP Stanislav Mičev s tým, že medzi exponátmi bude aj uniforma Adolfa Hitlera, ktorá sa našla v jeho bunkri.

Múzeum SNP plánuje výstavu Víťazstvo sprístupniť medzi 15. až 20. augustom, pričom jej slávnostné otvorenie za prítomnosti najvyšších predstaviteľov viacerých štátov má byť súčasťou osláv 70. výročia SNP 29. augusta.

Ústredné oslavy výročia SNP budú trvať štyri dni, pričom na ich hlavnej časti 29. augusta očakáva Múzeum SNP účasť 10 000–20 000 návštevníkov a hlavy viacerých štátov. Oslavy už tradične otvorí 28. augusta večer koncert banskobystričkej Štátnej opery. Hlavný program 29. augusta s pietnou spomienkou, oficiálnym slávnostným zhromaždením a umeleckými vystúpeniami tentoraz nebude v areáli Pamätníka SNP, ale pre očakávanú vyššiu účasť návštevníkov v susednom Parku pod pamätníkom. Kultúrny program po pietnom akte a slávnostnom zhromaždení by mal byť od skorého popoludnia do neskorého večera, pričom vystúpiť v ňom majú umelci zo Slovenska, Česka, USA a Ruska. Na tretí deň sa dejisko osláv presunie na banskobystričké Námestie SNP, kde bude koncert Orchestra Vzdušných síl USA a po ňom ukážka mobilizácie a odchodu vojakov na front.

Oslavy uzavrie 31. augusta prezentácia povstaleckého pancierového vlaku Štefánik na zatiaľ ešte presne neurčenom mieste na železničnej trati medzi Banskou Bystricou a Breznom. Medzi sprievodnými podujatiami k oslavám pripravuje Múzeum SNP v spolupráci s verejnoprávnu rádiovú televíziu dokumentárne filmy a osemdielnu diskusnú reláciu o SNP, ktorá sa má vysielat' v júli a auguste. Múzeum tiež oslovilo aj sedem osobností, ktoré majú vzťah k Banskej Bystrici, s ktorými pripravuje propagačnú kampaň k výročiu SNP.

Podľa Martina Krna z denníka Pravda

Krásny je život v mieri!

(Dokončenie zo str. 1)

Na júrovej generálke sa zúčastnili aj predseda a tajomníčka ZO SZPB Dušan Vilím a Mária Markeová, pretože práve oni sú – spolu s vedúcou recitačného krúžku, vychovateľkou a bývalou učiteľkou Melániou Hájkovou – v podstate spolurealizátormi tohto nevšedného nápadu.

V pásme sa predstavilo desať detí (Zajra, Margita, Natália, Sofia, Viktória, Vana, Aneta, Sára, Kristína a Michal) s deviatimi skutočne prežitými poetickými i prozaickými príbehmi, ktoré prepletili tromi ľudovými a na záver jednou vlasteneckou piesňou Ubránim ťa, krásna domovina moja (znie aj vo filme Prerušená pieseň). Na záver Dušan Vilím

rečnícky nadhodil, že možno by bolo dobré zakomponovať do pásma aj ďalšiu silnú vlasteneckú pieseň – Tichá noc, tmavá noc, krásna je.

„Robíme to preto,“ zdôverila sa M. Hájková, „aby naše deti nikdy nezabudli, ako sa žilo voľakedy. Možno sa im pošťastí, že budú žiť len dobre, no musia sa k tomu aj osobne pričiniť. Náš krúžok vie, že nič nie je zadarmo, a vyjadrujeme to nielen slovom, piesňou, ale aj výtvarne.“

Vladimír MIKUNDA

Z rokovaní najvyšších orgánov SZPB

(Dokončenie zo str. 1)

V súlade s plánom sa na konferencii predpokladá aj účasť štyroch priamych účastníkov nášho protifašistického odboja, zástupcu slovenského ministerstva zahraničných vecí, ministerstva obrany a ministerstva práce a sociálnych vecí.

Rokovacie jazyky sú anglický a ruský.

* * *

V dňoch 24. – 25. 9. 2014 sa na Morave uskutoční každoročné pracovné stretnutie predsedníctiev ÚR SZPB a ČSBS.

Slovenské predsedníctvo pôjde na toto rokovanie posilnené o predstaviteľov oblastných výborov SZPB, ktoré majú družbu s organizáciami z druhej strany spoločnej hranice.

* * *

4. septembra 2014 sa uskutoční spomienkové zhromaždenie pri príležitosti 70. výročia SNP na českom ministerstve obrany v Prahe aj s našou účasťou.

* * *

Bezprostredne po ústrednej rade zasadal 12. júna jej predsedníctvo, ktorého prioritným bodom programu bola príprava na zabezpečenie osláv 70. výročia

SNP s ich vyvrcholením na ústredných oslavách v Banskej Bystrici 29. 8. 2014.

Najpragmatickejšia diskusia bola venovaná otázkam spôsobov dopravy členov a sympatizantov SZPB do B. Bystrice zo všetkých smerov. S konkrétnymi otázkami i požiadavkami je preto nutné obracať sa priamo na tajomníkov oblastných výborov SZPB.

Slovenskému zväzu protifašistických bojovníkov ide o to, aby si každá obec a mesto pripomenuli SNP, ale ide nám aj o to, aby mohutný protifašistický názor zaznel aj zo srdca povstania, z Banskej Bystrice.

* * *

Predsedníctvo sa zaoberalo podnetom Jozefa Nálepku, brata Hrdinu ZSSR, kapitána, dnes už generála Jána Nálepku, podporiť zachovanie jeho rodinného domu v Smižanoch ako múzea. Keďže predsedníctvu neboli dostupné všetky stanoviská, navrhuje riešiť túto otázku za účasti samosprávnych orgánov obce Smižany a aj oblastného výboru SZPB v Spišskej Novej Vsi.

* * *

Predsedníctvo ÚR SZPB riešilo aj otázku osláv 70. výročia Karpatsko-duklianskej

operácie na slovenskej strane a koordináciu spomienkových podujatí aj s poľskými organizátormi.

* * *

Predsedníctvo ÚR SZPB dňa 12. júna 2014 schválilo ustanovenie spoločnej redakčnej rady dvojtyždenníka Bojovník, Ročenky odbojárov a webovej stránky v tomto zložení:

1. Viliam Longauer, tajomník ÚR SZPB
2. Vladimír Dobrovič, editor dvojtyždenníka Bojovník
3. Jozef Bystrický, Vojenský historický ústav
4. Anton Hoffmann, ObIV B. Bystrica
5. Lubomír Janás, ObIV SZPB Žiar nad Hronom
6. Jozef Pupala, ObIV SZPB Rimavská Sobota
7. Jozef Rodák, ObIV SZPB Svidník
8. Viliam Solovič, ObIV SZPB Nové Mesto nad Váhom
9. Ján Fančovič, ObIV SZPB Trnava

Predsedu si členovia rady zvolia na prvom rokovaní v auguste/septembri 2014.

VY sa pýtate – MY odpovedáme

Vážený pán prezident Slovenskej republiky, včera 5. júna 2014 sa uskutočnilo zasadnutie ÚR SZPB, v prestávkach ktorého som bol niekoľkými jej členmi vyzvaný, aby som sa Vás opýtal, prečo ste sa nezúčastnili tohtoročných spoločných oficiálnych osláv Dňa víťazstva nad fašizmom na Slavíne a svoj veniec ste tam položili sám, akoby ste sa dištancovali od osloboditeľov, vrátane od slovenských vojnových veteránov. Niektorí členovia začali pri tom uvádzať „zaručené“ informácie, že dobrovoľné dištancovanie sa, Vám odporučilo vedenie Európskej únie.

Môžete nám, prosím, na to odpovedať?

Odpoveď Mareka Trubača:

– Dobrý deň pán Mikunda, prezident Ivan Gašparovič, človek narodený v období hrôzostrašnej svetovej vojny (1941), kedy vyčíňali nielen u nás a v Európe fašisti, patrí do generácie, ktorá na vlastnej koži zažila obdobie, proti ktorému Vy antifašisti bojujete. Myslíte si, že by on – Ivan Gašparovič, ktorý každoročne prijímal po dlhých desať rokoch protifašistických bojovníkov v Prezidentskom paláci, udeľoval im vyznamenania a po vyšoval ich do vojenských hodností, ktorý si vyšľapal aj chodník k pomníku v Kláku a SNP je pre neho najsilnejším momentom novodobej histórie slovenského národa, zmenil na sklonku svojho pôsobenia svoj názor?!

Prezident si bol na rozdiel od iných ústavných činiteľov pamiatku osloboditeľov pripomenúť na Slavíne aj tento rok. Mimochodom, vďaka Ivanovi Gašparovičovi boli na Slavíne osobne aj prezidenti RF Medvedev a Putin. V termíne spomienkovej ceremónie 9. mája 2014, na ktorej ste boli, mal prezident republiky už vopred dohodnutý iný pracovný program. Aj preto sa namiesto delegovania svojich zástupcov rozhodol prísť osobne (aj spolu so všetkými riaditeľmi odborov KP SR !!!), aj keď mimo termínu zhromaždenia SZPB na Slavíne.

Navyše, ak dovoľíte, len pripomínam, že na nadchádzajúce jubilejné oslavy 70. výročia SNP v B. Bystrici pozval prezident republiky 8 hláv štátov a aj ako „emeritný“ sa na nich mieni zúčastniť.

Verím, že tieto vety budete môcť tlmočiť Ústrednej rade SZPB, s ktorou máme v KP SR nadštandardné a priateľské vzťahy.

S pozdravom,

Marek Trubač, hovorca prezidenta SR

■ 4. JÚN

Stovky prívržencov opozičnej neonacistickej strany Zlatý úsvit sa zhromaždili pred gréckym parlamentom, aby vyjadrili nespokojnosť so snahou o zbavenie imunity jej predsedu Nikolaosa Michaloliakosa a ďalších dvoch poslancov. Mužov obvinili z ilegálnej držby zbraní, ale prokuratúra potrebuje súhlas zákonodarného zboru, aby ich mohla začať stíhať. Zlatý úsvit v májových voľbách do Európskeho parlamentu zaujal tretie miesto medzi gréckymi stranami, v Štrasburgu bude mať troch zástupcov.

■ 5. JÚN

Americkú vlajku z jednej z tisícov spojeneckých lodí, ktoré v júni 1944 dopravili vojakov na pláž v Normandii, predali na dražbe v New Yorku za 350-tisíc dolárov. Na aukcii v predvečer 70. výročia invázie Spojencov ponúkali stovky artefaktov z Dňa D a z druhej svetovej vojny. Objavili sa na nej aj vzácne výtlačky originálnej série správ tlačovej agentúry Dow Jones, ktorá 6. júna 1944 pravidelne každú hodinu informovala o bojoch na severe Francúzska.

■ 6. JÚN

Vojnoví veteráni sa pred svitaním zhromaždili na plá-

ži Omaha, v jednom z piatich sektorov, kde sa pred 70 rokmi začalo vylodenie Spojencov. Ceremonia sa začala o 06.30 h miestneho času, keď pláž na pobreží Lamanšského prielivu dosiahli prví spojeneckí vojaci. „Dvadsaťdeviatka, poďme!“ zakričali spoločne veteráni z 29. pešej divízie armády USA. Potom si pripili calvadosom a normanským jablčným brandy.

Francúzsky prezident Francois Hollande v meste Caen odhalil pamätník venovaný pamiatke približne 20-tisíc civilistov, ktorí prišli o život počas vylodenia a následných bojov medzi Spojencami a nacistickým Nemeckom. Na oslavách sa zúčastnili najvyšší predstavitelia asi 20 krajín vrátane britskej kráľovnej Alžbety II., nemeckej kancelárky Angely Merkelovej a prezidentov Baracka Obamu, Vladimira Putina a Ivana Gašparoviča.

■ 7. JÚN

Bavorská ministerka sociálnych vecí Emilia Müllerová, ktorá je vo vláde zodpovedná aj za záležitosti vyhnaných Nemcov, vyhlásila, že exist-

tencia Benešových dekrétov poškodzuje vzťahy v Európe. Svoje slová predniesla na 65. zjazde sudetských Nemcov v Augsburgu. Dodala, že tému Benešových dekrétov nebude obchádzať, a vyslovila nádej, že tento problém vyrieši nová generácia Čechov, ktorí vraj pre to majú väčšie pochopenie.

■ 9. JÚN

Čestný predseda francúzskeho nacionalistického Národného frontu, 85-ročný Jean Marie Le Pen, nie je spokojný so smerovaním strany pod vedením svojej dcéry Marine, lebo je

■ 13. JÚN

Nemecká polícia sa rozhodla odpáliť bombu z 2. svetovej vojny neďaleko železničnej stanice v Lipsku. Výbušnina, ktorú na miesto pred 70 rokmi zhodilo americké letectvo, objavili pri výkopových prácach pod starými zariadeniami pošty. Do Lipska následne privolali odborníkov z neďalekých Drážďan. Viac ako 70-kilogramovú bombu sa im však nepodarilo neutralizovať, tak sa ju rozhodli zneškodniť odpálením. Z bezpečnostných dôvodov museli evakuovať stovky ľudí z okolia stanice a uzavreli aj okolie vo vzdialenosti pol kilometra.

■ 10. JÚN

Prezident Vladimír Putin neuvažuje o premenovaní Volgogradu opäť na Stalingrad. Navrhli mu to ruskí veteráni prítomní na spomienkových

podujatiach v Normandii. Podľa Putina nie je v jeho právomociach rozhodovať o zmene názvu miest. Jediným spôsobom je referendum, v ktorom by občania vyjadrili svoju vôľu. Návrh na premenovanie Volgogradu má veľkú podporu najmä u ruských komunistov. Podporil ich aj vicepremiér Dmitrij Rogozin a časť pravoslávnej cirkvi. Dnešný Volgograd sa viac ako tri storočia od svojho založenia nazýval Caricyn, čo sa zmenilo v roku 1925, keď ho premenovali po Josifovi Stalinovi.

■ 13. JÚN

Nemecká polícia sa rozhodla odpáliť bombu z 2. svetovej vojny neďaleko železničnej stanice v Lipsku. Výbušnina, ktorú na miesto pred 70 rokmi zhodilo americké letectvo, objavili pri výkopových prácach pod starými zariadeniami pošty. Do Lipska následne privolali odborníkov z neďalekých Drážďan. Viac ako 70-kilogramovú bombu sa im však nepodarilo neutralizovať, tak sa ju rozhodli zneškodniť odpálením. Z bezpečnostných dôvodov museli evakuovať stovky ľudí z okolia stanice a uzavreli aj okolie vo vzdialenosti pol kilometra.

(ao)

stalo sa VO SVETE 4. 6. – 13. 6. 2014

100. výročie začiatku 1. svetovej vojny

1914 – 2014: Až strašidelná zhoda

(Dokončenie zo str. 1)

Formálnou príčinou začiatku 1. sv. vojny bol atentát na rakúskeho následníka trónu Františka Ferdinanda. Dnes už niet rakúsko-uhorskej ríše ani veľkokniežat, no ekvivalentom sarajevského atentátu sa pokojne môže stať Blízky východ (a v istom zmysle i Ukrajina – pozn. red.). Stále však existuje toxický nacionalizmus a práve on hrozí vtiahnutím do vojny USA, Turecka (tým pádom i NATO), Ruska a Iránu. Každý z týchto štátov má v regióne svoje záujmy i svojich spojencov. No a tých treba chrániť.

Zmena líderstva

Profesorka McMillanová upriamuje pozornosť na celú skupinu ďalších paralel medzi rokmi 1914 a 2014.

Súčasní islamskí teroristi sú vraj ako dve kvapky vody podobní revolucionárom a anarchistom, ktorí spáchali nemalo vražd v mene filozofie umožňujúcej zabíjať iných ľudí na dosiahnutie lepšieho života a v ich chápaní aj v mene lepšieho sveta.

Nemecko bolo v roku 1914 v rozkvetu a hádzalo rukavicu hlavnej mocnosti tých čias – Veľkej Británie. Dnešná paralela – súperenie Spojených štátov a Číny.

Zámena jednej svetovej superveľmoci za druhú prebiehala v histórii ľudstva takmer vždy s obrovskými otrasmami. Zrejme to

tak aj zostane. Stačí pripomenúť si, že koncom 20-tych rokov minulého storočia sa plány vojny s britským impériom rozpracúvali aj vo Washingtone. Vtedajšou prioritou bol vpád amerických vojsk do Kanady. V Bielom dome boli presvedčení, že vybuchne konflikt a ten odstráni dovtedajšiu superveľmoc Veľkú Britániu a nahradí ju inou.

Profesorka McMillanová vo svojej knihe (vydaná 2013) *Vojna, ktorá ukončila mier* (voľný preklad), tvrdí, že na celej planéte sa dnes posilňujú pravicové a nacionalistické nálady a že rovnaké nálady panovali aj v predvečer 1. sv. vojny.

Ostrov roztržiek

Ďalším horúcim bodom má byť podľa britskej historičky Ďaleký východ.

Nacionalisticko-vlastenecké nálady sa zosilňujú v Číne a v Japonsku. Vyprovokovali ich spory ohľadne ostrovov vo Východočínskom mori Tiao-jü-tao (tak po čínsky, Senkaku po japonsky). Komplexný pohľad na to priniesol *Bojovník* č. 10/2014 na strane 3.

„Nárast vojenských výdavov Číny a prudká výstavba vojenského námorníctva,“ píše M. McMillanová, „umožňuje americkým stratégom predpokladať, že Peking v aspirácii na štatút tunajšej regionálnej superveľmoci hádže rukavicu aj Amerike.“ (Britská historička sa však vôbec nezaobrá otázkou, kto dal mandát USA stať sa „riaditeľom“

tunajšej časti zeme. Mandát im poskytla len vlastná vojenská sila. No a iná sila Spojené štáty odtiaľ aj vytlačí. Ide o rovnaký princíp akcie a reakcie, akým bol pred takmer dvetisíc rokmi odšadiaľ vytlačovaný Rím – pozn. red.).

„Vidíme aj nanovo odštartované preteky v zbrojení medzi hlavnými svetovými mocnosťami tohto regiónu. The Wall Street Journal uverejnil informáciu, vraj z veľmi spoľahlivých zdrojov, že v USA sa zostavujú plány na vojnu s Čínou.“ Je preto logické, že rovnaké plány, hoci v opačnom garde, zostavuje aj Generálny štáb Čínskej ľudovej oslobodeneckej armády.

Situáciu na Ďalekom východe komplikuje aj dohoda o vzájomnej obrane v prípade útoku medzi USA a Japonskom. V roku 2012 Washington Tokiu potvrdil, že táto

Ako sa to začalo

28. júla 1914 Rakúsko-Uhorsko vypovedáva vojnu Srbsku a 29. júla začína ostreľovať Belehrad.

Najhoršie bolo to, že Rakúsko-Uhorsko začalo aj mobilizovať. Na to reagoval srbský spojenec Rusko a vyhlásil čiastočnú mobilizáciu štyroch okruhov (Kyjevský, Kazanský, Odeský a Moskovský). Mikuláš II. sa zároveň pokúšal presvedčiť nemeckého cisára Viliama II., že ruská mobilizácia je namierená len proti Rakúsko-Uhorsku.

No Viliam žiada ruskú mobilizáciu ukončiť, inak, že on začne mobilizovať proti Rusku (hoci jeho mobilizácia už i tak prebiehala). Keď sa to Mikuláš II. dozvedel, 30. júla na to reagoval vyhlásením všeobecnej mobilizácie. Viliam II. prilial ďalší olej do ohňa a 1. augusta 1914 vyhlásil vojnu Rusku.

1. svetová vojna sa dotkla vyše 72 krajín.

sa vzťahuje aj na ostrov Senkaku. V novembri minulého roka Peking jednostranne rozšíril zónu vzdušnej bezpečnosti a pripojil k nej aj vzdušný priestor nad spornými ostrovmi. Čo si o tom myslia Američania, to sa ukázalo už o pár dní, keď sa v tom priestore ocitli dva ich bombardéry B-52.

V tejto súvislosti sa priam „žiada porovnať dnešný vzťah USA a ČLR počas ich ostrého súperenia s rovnakým súperením medzi Nemeckom a Veľkou Britániou pred 100 rokmi,“ píše Margareth McMillanová. Zároveň poukazuje,

ako Američanov dráždia čínske investície v USA. „Ríša stredy“ zase nevie prehltnúť, že USA sa voči

to štvrtí a že nikto, ani európsky vyzerajúci policajt, si túto hranicu nedovolil prekročiť – pozn. red.)

Nebezpečné sebauspokojenie

Ďalšou paralelou je podľa britskej historičky dnes obrovsky rozšírená, zároveň však vraj hlboko chybná idea, že plnohodnotná vojna medzi hlavnými svetovými mocnosťami nie je v 21. storočí možná. Jej zástancovia sa opierajú o dlhé mierové obdobie. Lenže rovnaké nálady panovali aj pred sto rokmi.

„Dnes, rovnako, ako vtedy,“ nepochybuje Margareth McMillanová, „nás uspal stabilný proces globalizácie, ktorý nám vnútil pocit bezpečnosti. Lenže sté výročie 1. sv. vojny nás musí prinútiť zamyslieť sa nad našou zraniteľnosťou pred chybami, náhodnými katastrofami a čistými náhodami.“

Namiesto toho, aby sme špekulovali a potom sa dlho zaoberali jednou a potom ďalšou a ďalšou krízou, nastal čas spomenúť si a analyzovať strašné poučenia pred sto rokmi. Žiada sa dúfať, že svetoví lídri sa s našou prirodzenou pomocou zamyslia nad tým, ako spoločne zostrojíte pevný medzinárodný poriadok.“

Podľa expert.ru, 13. február 2014

Prečo by sme mali mlčať?

Ústav pamäti národa je inštitúcia, ktorá má dokumentovať „zločiny totalitných režimov“. Nech si však hovorí kto chce a čo chce, ak niekto nahrádza skutočných historikov, tak vtedy slúži nie na pamäť, ale na pomátenie národa.

Prečo to hovorím? Pretože s tým mám osobnú skúsenosť zo seminára konaného pred dvoma rokmi v múzeu v Rimavskej Soboty, ktorý organizoval práve tento „ústav“. Týkal sa obdobia okupácie južného Slovenska horthyovským Maďarskom po viedenskej arbitráži.

Renomovaný profesor K. z istej univerzity na južnom Slovensku, inak rodák od Rimavskej Soboty, „ospevoval“, ako si spolunaživali obyčajní ľudia za Miklósa Horthyho. Nezabudol tiež spomenúť vraj idyllické nažívanie Maďarov a Slovákov v tomto regióne. No

iba okrajovo poznamenal, že isté nezhody boli v osadách Durenda a Hodoš (dnes Čierny Potok). Čiže odvlčenie 14 Slovákov z tejto obce a okolitých samôt, to je pre pána profesora len „malá nezrovnalosť“!

Avšak vrcholom amorálnosti, podľa mňa, bolo vydanie publikácie *Sila svedectva*, ktorá vyšla v slovenčine a angličtine za príspevania programu Európskej únie Európa pre občanov!

Zo začiatku som si pozorne a so záujmom čítal všetky príbehy a osudy ľudí, ktorí prežili utrpenie.

Lenže vzhľadom na to, že so životom niektorých hrdinov som oboznámený trochu viac, napr. s osudom Štefana Kapca z Kalinova, tak som zistil, že zostavovateľia si z jeho životopisu osvojili len to, čo sa im hodilo.

Vrchol arogancie a zvrátenosti ma čakal na strane 237 *Sily svedectva*, kde je fotografia s komentárom: „V súdnych procesoch neraz obvinili veľké protištátne skupiny ľudí, ktorí sa často navzájom ani nepoznali.“ (!) Arogancia a amorálnosť je v tom, že na predmetnej fotografii sú v civile zľava Albert Hedra, rímskokatolícky kňaz, ktorý gardistom „odpúšťal“ vraždy civilných obyvateľov za ich vyspovedanie sa z nich, dru-

hým civilom je gardista Mikuláš Spišiak a tretí Leo Bunta! Menovaní majú na svedomí stovky nevinných životov vrátane detí v Krupine, Kremničke, Nemeckej a Žiline.

Tak sa podľa autorov *Sily svedectva* stali zo zločincov obeť! Tak sa prostredníctvom uvedenej publikácie minimálne anglicky hovoriaci čitatelia dozvedeli „o zločinoch komunistického režimu“!

Zo zločincov sa stali obeť. Z fašistov sú hrdinovia. Z takého vymývania mozgov mladej poprevratovej generácie musia behať zimomriavky po chrbte.

Páni z „ústavu na pomátenie národa“, vôbec vám neprekáža, že za obeť „komunizmu“ prezentujete vrahov, ktorí strieľali malé deti len preto, že boli židia? Že strie-

ľali ľudí len preto, že nesúhlasili s Tisovým režimom? Že kňazi ako Hedera a Sliachan odpúšťali vrahom iného kňaza Veselého a katechéta Lászlóa Remeteho? Ak ste dokázali zneužiť snímku týchto zločincov, potom naisto veľmi dobre viete, čo vykonali. Ich „rehabilitáciou“ ste sa zaradili jasne do služieb vašich chlebobáčov – reštaurátorov fašizmu!

Čitateľom odporúčam prečítať si publikáciu s bohatou fotodokumentáciou *Gardistické inferno* o zločinoch príslušníkov POHG a k tejto téme aj brožúrku *Krycie meno Jozef*. Vydané boli v roku 1958 po skončení súdnych procesov s týmito zločincami.

J. PUPALA
predseda ZO SZPB v Čiernom Potoku

(Pre *Bojovník* bez nároku na honorár)

Brigádny generál Milan Píka

Najstarší veterán západného odboja žijúci na Slovensku (nar. 28. 7. 1922), syn slávneho legionára a odbojára Heliodora Píku.

Po obsadení Čiech a Moravy nemeckou armádou ušli za pomoci odboja v roku 1939 s matkou cez Rumunsko do Francúzska. Tu sa pokúsil prvýkrát dostať do tvoriacich sa česko-slovenských jednotiek vo Francúzsku. Neprijali ho však pre jeho nízky vek.

Podarilo sa mu však odísť do Veľkej Británie, kde bol prijatý do anglického letectva a neskôr zložil aj maturitnú skúšku. Požiadal o zaradenie do leteckého kurzu. Chcel sa stať navigátorom. Zdravotná prehliadka však odhalila jeho vrodenú očnú chybu, a tak nemohol byť zaradený k lietajúcemu personálu. V roku 1944 sa stal pobočníkom veliteľa Československého doplňovacieho strediska v Cosforde, kde pôsobil až do konca vojny.

Po skončení druhej svetovej vojny sa vrátil späť do vlasti. Stal sa vojakom z povolania. V roku 1948 zatkli jeho otca a onedlho Štátna bezpečnosť zatkla aj Milana Píku. Súdili ho spoločne so skupinou generála Mrázka. Bol obvinený zo zločinu prípravy úkladov o Republiku, konkrétne z prípravy únosu otca do zahraničia. Pre nedostatok dôkazov a po zásahu prezidenta Klementa Gottwalda bol zbavený všetkých obvi-

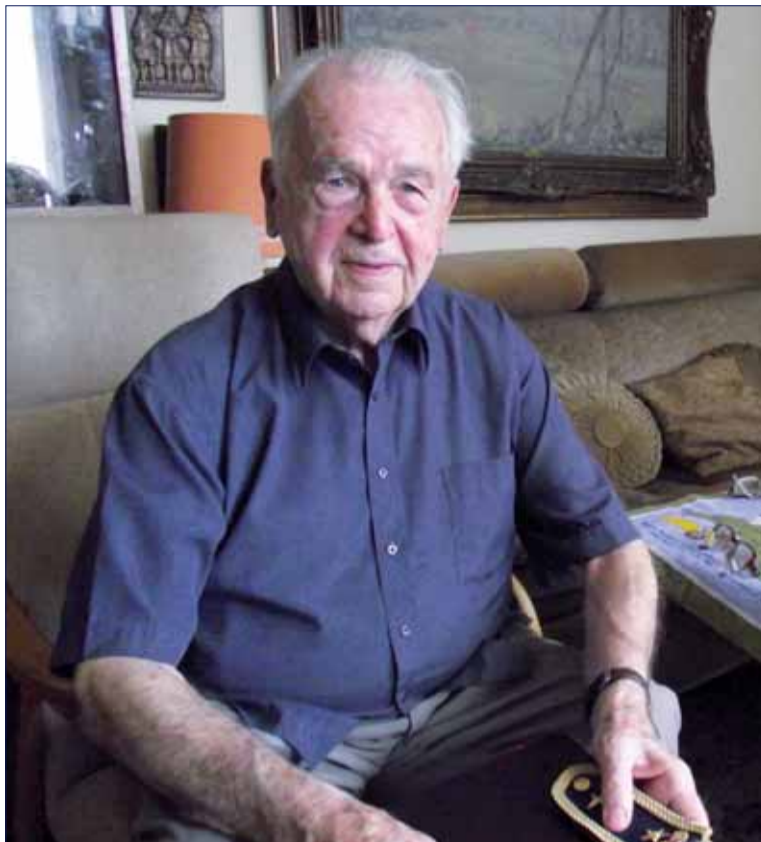
není. Napriek tomu ho degradovali z kapitána na vojaka a vyhodili z Karlovej univerzity.

Od roku 1969 je členom ZO SZPB č. 3 v Bratislave. Je nositeľom zväzových vyznamenaní: Medaila M. R. Štefánika III. až I. stupňa, ako aj vyznamenaní: Československý vojnový kríž 1939, medaila Za chrabrosť, Československá medaila za zásluhy I. triedy.

Neuznáva triedenie odbojárov na východných a západných. „Odboj bol len jeden, česko-slovenský. Nikto z nás si nevyberal miesto svojho protifašistického pôsobenia. Len niektorí išli cez Poľsko na východ a druhí cez Francúzsko na západ. Všetci však odchádzali za hranice vlasti bojovať proti fašistickému zlu, za slobodu a nezávislosť svojho národa.“

Už ako 17-ročný ste sa rozhodli, že pôjdete bojovať za ušľachtilý celospoločenský záujem. Mali ste guráž postaviť sa zoči-voči nebezpečenstvu. Pokojný život ste sa rozhodli vymeniť a ísť bojovať. Z čoho pramenila tá vaša odvaha?

– Predovšetkým som sa chcel podieľať na navrátení slobodné-

ho života v našej krajine. Základným predpokladom bola porážka fašizmu, a tá sa dala dosiahnuť len vojenským postavením sa na odpor.

Ako si spomínate na pôsobenie vo funkcii pobočníka veliteľa Československého doplňovacieho strediska v Cosforde?

– Predovšetkým to bolo pre mňa obdobím s množstvom zaujímavých stretnutí s rovnako zmýšľajúcimi Čechmi a Slovákmi, ktorí z celého sveta prichádzali do Anglicka s úmyslom vstúpiť do britského Kráľovského letectva (RAF). Dobrovoľne, z vlastného presvedčenia sa rozhodli bojovať proti fašistickému Nemecku.

Vo vašom prípade sa opäť potvrdilo, že nie vždy sa dobré skutky aj náležite ocenia. Plne platilo príslovie Za dobrotu na žobrotu. Ako vnímate odstúpanie času súdny proces vedený proti vám, ako aj vojenskú degradáciu?

– Taká bola doba, veci sa vyvíjali bez ohľadu na naše predstavy. Síce to poznamenalo môj život, držal som sa však zásad, ktoré mi vždy vstúpil otec: byť verný národu a láskavý k ľuďom. Snažím sa byť prostredníkom pri nedorozumeniach, aby nevznikli ďalšie krivdy. Otec ma pred smrťou prosil, aby som očistil jeho meno, keď príde vhodná doba, a postaral sa o maminku. Otec bol 13. 12.

1968 zbavený viny. História sa nedá oklamať, ani len sfaľšovať.

Prečo ste sa po skončení 2. sv. rozhodli vydať na dráhu vojaka z povolania?

– Otec požadoval, aby som išiel študovať na univerzitu právo, ja som chcel byť nezávislý od jeho peňaženky, tak som sa rozhodol pre zamestnanie vojaka z povolania, pri ktorom som mohol diaľkovo študovať.

Počas vojny ste videli „obraz vzoru západného vojaka“. V čom sa odlišuje od toho česko-slovenského, prípadne od súčasného slovenského?

– Nevidím žiadny zásadný rozdiel. Všetci vojaci musia plniť rozkazy a byť pripravení v boji obetovať i svoje životy.

Od roku 1969 až dodnes pôsobíte v Slovenskom zväze protifašistických bojovníkov. Ste najstarší veterán západného frontu žijúci na Slovensku, priamy účastník západného odboja, čo považujete za najdôležitejšie v činnosti SZPB a čo preto robíte osobne?

– Dôležitým poslaním SZPB je neustále pripomínať všetkým, ale najmä mladej generácii, čo sme museli pretrpieť, než sa nám podarilo vymaniť sa spod fašistického jarma. SZPB je stálym článkom pri výchove mládeže. Pokiaľ mi to zdravie dovoľovalo, veľmi rád a často som tiež chodil na stretnutia do škôl. Práve na základe osobných poznatkov som sa snažil vzbudzovať v mladých ľuďoch pocity hrdosti a vlastenectva.

Za rozhovor podával: Vladimír DOBROVIČ

Pamätná tabuľa československým letcom

Na Námestí Milana Rastislava Štefánika pri obchodnom centre Eurovea v Bratislave odhalili 18. júna tohto roku Pamätnú tabuľu československým letcom, ktorí počas druhej svetovej vojny bojovali v britskom Kráľovskom letectve (RAF).

Vyzbierali sa na ňu Briti žijúci v Česku a na Slovensku. Ako v tejto súvislosti na tlačovej besede uviedol britský vojenský pridelenec Andrew Shepherd, „Britský ľud nikdy nevyjadril vďaka československým pilotom nejakým hmatateľným spôsobom. Aby sme to uviedli na správnu mieru, začal som komunikovať s britskou komunitou v Česku a na Slovensku.“ Odhaliť takúto pamätnú tabuľu treba podľa neho čo najskôr, aby sa na podujatí mohli zúčastniť ešte žijúci veteráni. „Viac než 50 firemných a individuálnych sponzorov venovalo na realizáciu tohto projektu takmer 100 000 libier,“ dodal britský pridelenec. Časť peňazí je určená na pamätník v Prahe a na

tabuľu v Bratislave, zvyšok pôjde na starostlivosť o vojnových veteránov z druhej svetovej vojny a vdovy, ktoré po nich zostali.

Slávnostné podujatie na počesť československým letcom, ktorí bojovali v RAF sprevádzala hudba vojenskej kapely Royal Air Force Central Band a ponad účastníkov preletelo historické lietadlo Spitfire s iniciálami slovenského hrdinu Otta Smika.

Syn legionára Heliodora Píku, Milan Píka, ktorý v roku 1945 dosiahol hodnosť nadporučíka RAF, považuje odhalenie pamätníka za príspevok našej spoločnej histórii. „Pre československých letcov sa stala Británia druhým domovom. Tam nám poskytli domov, nám bezdomovcom, vyhnancom z vlastnej vlasti,“ poznamenal.

V RAF bojovalo približne 2460 československých letcov vrátane 25 ženských pomocných leteckých zborov (WAAF).

Martin KRNO, obľv SZPB Bratislava

SLOVENSKÝ ZVÄZ PROTIFAŠISTICKÝCH BOJOVNÍKOV

ÚSTREDNÁ RADA SZPB, ŠTÚROVA 8, 815 72 BRATISLAVA

VÝZVA

Vážení členovia Slovenského zväzu protifašistických bojovníkov, pamätníci združení v Jednote dôchodcov na Slovensku a spolupracujúce združenia, občania Slovenskej republiky.

Slovenské národné povstanie patrí medzi najvýznamnejšie udalosti v moderných slovenských dejinách. Dovršilo politický a morálny kolaps ľudáckeho režimu a stalo sa jedným z najvýznamnejších ozbrojených vystúpení európskej protifašistickej rezistencie.

Povstaleckí vojaci a partizáni dva mesiace odolávali vojenskej presile a viazali značné vojenské sily okupantov. Obete boli vysoké. Po vojenskom potlačení povstania sme jeho životaschopnosť naďalej potvrdzovali partizánskym bojom. Nezlomili nás fašistické represálie ani otvorená surová forma násilia po celom území Slovenska. Päťtisíc tristopäť obetí v 211 masových hrobách, 102 vypálených obcí a ďalšie obete fašistickej zloville sú mementom tak

pre dnešok, ako aj pre budúcnosť.

Sedemdesiate výročie Slovenského národného povstania je príležitosťou, aby sme spoločne na spomienkových stretnutiach v obciach, mestách a pamätných miestach, a hlavne v rodisku SNP v Banskej Bystrici, vzdali hold padlým a úctu žijúcim hrdinom tohto vlasteneckého boja za národnú slobodu. Je to príležitosť odovzdať hrdinský odkaz mladšej generácii, aby vedela, za aké hodnoty bojovali jej starí rodičia.

Tak ako ostatné národy sveta si spomienkovými stretnutiami pripomínajú historické udalosti boja proti nemeckému nacizmu a fašizmu v roku 1944, tak aj my, organizátori, Vás srdečne pozývame na ústredné oslavy 70. výročia Slovenského národného povstania. Uskutočnia sa 29. augusta 2014 o 10.00 hod. pri Múzeu SNP v Banskej Bystrici.

Hromadnou účasťou demonštrujeme jednotu a vernosť odkazu Slovenského národného povstania!

Pavol SEČKÁR, predseda SZPB a Predsedníctvo ÚR SZPB

Ján LIPIANSKY, predseda JDS

Putujeme Banskou Bystricou

Tak sa volá súťaž pre žiakov ZŠ z Banskej Bystrice a okolia, ktorej XII. ročník sa uskutočnil 10. júna 2014. Súťaž sa konala pri príležitosti 69. výročia oslobodenia našej vlasti a 70. výročia SNP. Družstvá začali svoje „putovanie“ na Radnici v Banskej Bystrici, kde sa im prihovoril predseda ObV SZPB Ján Pacek. Ďalšími hosťami boli Katarína Bursová, riaditeľka CVČ-JUNIOR, a Matej Kán, autor myšlienky súťaže.

V Cikkerovej sieni radnice sme zisťovali, či žiaci vedia, kto a kedy udelil Banskej Bystrici mestské práva, kto bol hlásateľom slovenského rozhlasu počas SNP, kto a kedy oslobodil Banskú Bystricu apod. Po písomnom teste vytvorili žiaci básničku o našom meste a následne išli na Námestie SNP, kde anketovými otázkami zisťovali, čo vedia Bystričania o histórii mesta.

Tento ročník sme ozvláštnili aj o spoznávanie okolia Banskej Bystrice, smerom na Poniky, kde naša výprava najprv položila kyticu pri dvoch hrobkoch obetí vojny a potom navštívila pamätnú izbu Štefana Žáryho a kostol sv. Františka z Assisi.

Týmito zastávkami nás sprevádzali Vladimír Kucej a pani Palkovičová, miestni nadšenci a udržiavatelja tradícií.

Posledným bodom putovania bola ponická škola, kde družstvá absolvovali športové súťaže, vypočuli si básň o Turčínovi Poničanovi a prezreli prezentáciu o Š. Žárym.

Obnova bunkra

Pohorelú obsadili 24. 10. 1944 Nemci a Maďari. Pred jej obsadením sa väčšina občanov vystaňovala aj s dobytkom do dvoch lokalít: do Tatranskej – Hrable a Rudohorskej – Košariská.

V tom čase boli zastrelení traja naši občania, Karol Datko, Karol Tlučák a Michal Terek. V lokalite Hrable bolo niekoľko podzemných bunkrov, kde bývali rodiny. Na počesť zastrelených pohorelských spoluobčanov sme sa rozhodli aspoň jeden z nich

Vydarené podujatie k MDD v Pohoreleji

V piatok 30. 5. 2014 sa v našej obci konal športový deň pri príležitosti osláv Medzinárodného dňa detí. V tomto roku sa nám ich do súťaže zapojilo až 96.

Zakladateľom tohto podujatia je ZO KSS a OÚ Pohorelá. Prípravný výbor, v ktorom je aktívna aj naša ZO SZPB, pripravil 12 stanovíšť, medzi inými na športovú streľbu zo vzduchovky, a vedomostný kvíz o histórii 2. svetovej vojny a SNP.

Práve jeho prostredníctvom sme chceli deťom priblížiť udalosti, ktoré sa odohrali v hornej

V závere nášho putovania sme vyhlásili výsledky súťaže a odovzdali diplomy a ceny. Víťazom XII. ročníka sa stalo družstvo zo ZŠ Tr. SNP 20 v Banskej Bystrici. Organizátorov, CVČ-JUNIOR a Oblastný výbor SZPB v Banskej Bystrici, teší záujem bystrických škôl, ale aj škôl z okolia o súťaž, a už teraz rozmýšľajú, kde budú žiaci putovať počas XIII. ročníka.

Na záver pripájame verše o Bystri, ktoré vytvorili žiaci:

*Naše mesto, mestečko,
Svieti na teba slniečko.
Na námestí veža sivá,
Ľudia vravia, že je krivá.*

*Banská Bystrica moja vlasť je,
nikdy mi ju nikto
zo srdca nevytrhne.*

*Krásne pamiatky tu máme,
radi sa tu vzdelávame.*

*Ó, Banská Bystrica,
slovenská krásavica,
ktorou známy Hron preteká,
rýchlo, ako čas uteká.*

Gabriela SELECKÁ
CVČ-JUNIOR, Banská Bystrica

obnoviť. Nech nám pripomína tie hrozné časy.

S obnovou bunkra začala minulej jesene svojpomocne naša ZO SZPB s podporou Obecného úradu Pohorelá. Všetky práce okolo neho zabezpečili členovia výboru vo svojom voľnom čase a, samozrejme, bez nároku na odmenu.

Bunker chceme dokončiť k 70. výročiu SNP a slávnostne ho mienime otvoriť pri miestnych oslavách, aj za účasti družobnej ZO SZPB z Liptovskej Tepličky.

Ján LAKANDA

časti Horehronia, ako boli boje o Telgárt a jeho vypálenie. Mnoho občanov Telgártu po jeho vypálení našlo dočasné ubytovanie práve u nás v Pohoreleji.

Medzi nimi aj partizán Ondrej Laurinc, ktorého po zranení ukryla rodina Buvalová a Nemci ho pri razii v októbri 1944 nenašli. S ním bojovali aj naši partizáni – rozviedčici Matej Tlučák a Bialik. Títo boli v partizánskej brigáde Jánošík pod velením čestného občana Pohorelej Ernesta Bielika.

Víťazmi tohtoročného športového dňa boli všetky naše deti, a preto získali od sponzorov upomienkové predmety a malé občerstvenie.

Ján LAKANDA

Putujeme Banskou Bystricou.

Družba základných organizácií SZPB Myjava a ČSBS Kyjov trvá už 55 rokov. Keď sa spolu stretnú, vždy je o čom sa poinformovať.

Ostatné stretnutie sa uskutočnilo v Kyjove pri príležitosti odhalenia nového pamätníka k výročiu oslobodenia mesta. Snímka zachytáva delegácie ZO SZPB Myjava a ObV SZPB z Nového Mesta nad Váhom, ktoré položili vence k pamätníku u Kyjova.

Obnova bunkra.

Vydarené podujatie k MDD v Pohoreleji.

Partizáni, protifašisti... kto sú tí „naj“?

Vecná cena z rúk Jána Cipova, starostu obce Lehota pod Vtáčnikom.

...sa porozprávať, vzájomne

... pamätníku v obci Bohuslavice
Viliam SOLOVIČ

Po partizánskych chodníkoch 2014.

Úspešní riešitelia „medzníkov“ 2. sv. vojny.

323 žiakov prešlo „medzníkmi“ 2. sv. vojny

Presne tolko sa ich v okresoch Poprad a Kežmarok zapojilo do školských kôl 7. ročníka súťaže Medzníky 2. sv. vojny.

Najsilnejšie zastúpenie mali ZŠ ul. Komenského Svit – 30 žiakov a Spojená škola, Letná Poprad – 27. Najviac, 55 bodov, získala Dominika Pacigová zo ZŠ Mierová Svit.

Finále „Medzníkov“ sa uskutočnilo za účasti 19 základných škôl. Súťažilo sa v troch kolách na témy: 2. sv. vojna v Európe a vo

svete, Slovensko cez vojnu a SNP pod Tatrami a oslobodenie ČSR. Otázky pripravila Historická a dokumentačná komisia pri OblV Poprad pod vedením Emila Turčana.

Najlepšie výsledky preukázali ZŠ Dr. Fischera, Kežmarok – 91 bodov, ZŠ s MŠ F. Kráľa, Poprad-Veľká – 90 bodov a ZŠ s MŠ Veľká Lomnica – 89 bodov.

Ceny súťažiacim odovzdal predseda OblV SZPB v Poprade Michal Kopko, vedúca oddelenia školstva, mládeže a športu MsÚ Poprad Edita Pilárová a poverená riaditeľka CVC Veľká Lomnica Emília Tokárová.

Partizáni, protifašisti... kto sú tí „naj“?

Žiaci z Istebného nad Oravou si 70. výročie SNP pripomenuli kvízom, ktorý pre nich zorganizovali ZO SZPB, obecný úrad a základná škola.

Pred súťažou predniesla krátky príhovor tajomníčka oblastného výboru SZPB Ružomberok A. Špirková, ktorá zdôraznila nevyhnutnosť pripomínania si nebezpečenstva rôznych extrémnych síl propagujúcich nacionalizmus, šovinizmus, rasizmus, antisemitizmus, neofašizmus, neonacizmus, neofudáctvo a xenofóbiu.

Súťažiaci sa potom rozdelili do skupín a pomenovali sa ako partizáni, odbojáři, protifašisti atď. Otázky rôznej obtiaž-

nosti v digitálnej forme pripravil učiteľ dejepisu P. Teták. Pri niektorých sa nachádzala aj zlatá tehlička ako bonus.

Žiaci sa prejavili ako zdatní a dobre pripravení vlastenci. Na prvý pohľad bolo zjavné, že história SNP a osudy národnoslobodzovacieho boja sa natrvalo zaryli do ich pamäte, čo je najsprávnejšia forma zachovávanie pamiatky na hrdinské činy svojich predkov.

Na prvom mieste skončili Odbojáři (G. Štítiková, D. Greguška, D. Gregorec a J. Zlavka), na druhom Partizáni (V. Katreniaková, J. Labuda, a P. Hanuliak) a na treťom Protifašisti (I. Kostrošová, N. Uhríčková, J. Zaťko a V. Pavelek).

Dušan SABOL, predseda ZO SZPB Istebné, snímka autor

Spolupráca s mládežou sa vypláca

Plná sála kultúrno-spoločenského strediska v Lehote pod Vtáčnikom znela potleskom. Žiakov i ich rodičov, členov ZO SZPB, ako aj pozvaných hostí. Skrátka všetkých, ktorí prišli povzbudiť súťažiacich vo finále vedomostnej súťaže na počesť 70. výročia SNP.

Organizátorom podujatia bola tunajšia ZO SZPB, ktorá pre jeho realizáciu našla porozumenie tak u starostu obce Jána Cipova, ktorý zabezpečil hodnotné ceny a ozvučenie sály, ako aj vo vedení školy pri výbere súťažiacich, organizovaní triednych a finálového kola. Pre organizátorov bolo potešiteľné, že žiaci si svoje triedne kolá nielen sami odmoderovali, ale i vyhodnotili vlastnou porotou zloženou zo spolužiakov.

Samotná súťaž bola rozdelená do

troch tematických okruhov. Prvý bol zameraný na význam pôsobenia vzdelancov a vierozvestov Cyrila a Metoda na Veľkej Morave. Druhý na vznik, priebeh a dôsledky 1. a 2. sv. vojny a SNP. Tretím bola história obce a jej rozvoj. Medzi jednotlivými kolami boli krátke prestávky, v ktorých vystúpili talentované speváčky s ľudovými i populárnymi piesňami.

Pre organizátorov súťaže boli najkrajšou odmenou ich správne odpovede. Keďže tie prevažovali, súťažiaci si vyslúžili častý až burácajúci potlesk spolužiakov.

Víťazom starosta obce odovzdal krásne poháre, predseda ZO SZPB knihy a riaditeľka školy ďakovné listy.

Michal BENISKA, tajomník ZO SZPB Lehota pod Vtáčnikom

Po partizánskych chodníkoch 2014

ZO SZPB v Medzibrode pripravila na MDD pre žiakov tunajšej základnej školy akciu s názvom Po partizánskych chodníkoch.

Všetko sa začalo už 30. mája divadelným predstavením, po ktorom deťom význam a ciele SNP priblížil predseda ZO SZPB J. Pacek. Následne členky miestneho Červeného kríža žiakom púťavou formou predviedli názornú ukážku poskytovania prvej pomoci. Aj na snímke je vidieť, že záujem o poskytovanie pomoci zranenému bol vskutku nefalšovaný.

Potom prišla na scénu cesta po partizánskych chodníkoch. Spolu s našou členkou a pani učiteľkami sa deti vybrali podľa pripraveného plánu na bojovú akciu, a hoci im počasie veľmi neprišlo, predsa prišli do cieľa, ktorým bolo

ihrisko telovýchovnej jednoty. Okolo obeda prišla sanitka rýchlej záchrannej pomoci so zapnutým majákom. Deti ju s krikom privítali a boli zvedavé, čo im predvedú profesionálni záchranári.

Tí si vybrali lehátko a ukazovali, ako sa má chorý či zranený správne uložiť, ako mu treba pomôcť, ako zavolať záchranú službu atď. Na záver si deti z predvedeného aj trocha popreskušovali.

Záver tvorili súťažné disciplíny, hod granátom na cieľ a beh na 60 m. Najšikovnejší boli odmenení diplomom a vecným darčekom.

Nakoniec, aby malí partizáni neboli hladní, dostali guláš, ktorý im tu rozvoňoval od rána.

Takže dobrú chuť a o rok dovidenia.
Výbor ZO SZPB Medzibrod

Žeby svitalo na lepšie časy?

Už tradične na pietnych aktoch v Rožňave absentuje prítomnosť žiakov a študentov rožňavských škôl, ktorí sa takýchto podujatí nezúčastňujú ani v čase vyučovania so svojimi pedagógmi a ani v čase voľna, sami alebo v sprievode rodičov.

Na tohtoročnom slávnostnom májovom dni oslobodenia však mládež Rožňavy svoje zastúpenie predsa len mala. A to stálicami, žiakmi ZŠ Zlatá a ZŠ

na Ulici pionierov so svojim pedagógom a zároveň poslancom rožňavského mestského zastupiteľstva Matúšom Bischofom.

Chce sa nám veriť v lepšie a preto očakávame, čo napovedia miestne oslavy 70. výročia SNP. Buď potvrdia trend omladzovania vlasteneckých podujatí, alebo sklamanie, že v máji išlo len o zhadu náhod.

Peter GALLO

Boj o životy so skalpelom v ruke a láskou v srdci

Všetky zdravotnícké zariadenia na oslobodenom povstaleckom území spadali pod Zdravotnú správu veliteľstva 1. čs. armády na Slovensku. Vojskovú povstaleckú nemocnicu č. 1 sa stali štátne kúpele Sliach.

Táto najväčšia nemocnica na oslobodenom území mala kapacitu tisíc lôžok, relatívne dobrú vybavenosť zdravotníckym zariadením, obväzovým materiálom i liekmi. Na ten čas poskytovala nadštandardné zariadenie, ubytovanie a liečbu v prekrásnom prostredí. Slúžili na to liečebné domy Slovensko, Bratislava, Detva, Národný dom, Vaňový kúpeľ a hotel Bristol.

Veliteľom nemocnice bol nadporučík profesor MUDr. Juraj Hensel a vrchnou sestrou Eleonóra Hlubočká. Boli vytvorené tri oddelenia – chirurgické pod vedením poručíka MUDr. Júliusa Slabeyciusa, rehabilitačné pod vedením MUDr. Eugena Hegyiho a interné pod vedením MUDr. Jána Nováka (neskôr dlhoročného riaditeľa štátnych kúpeľov).

Celkove v nemocnici pracovalo 12 lekárov a 8 medikov. Nemocničný personál bol posilnený o zdravotné sestry a členky Čer-

veného križa zo Zvolena.

Zdravotná sestra Zora Pavlonová, ktorá bola sestrou bratov Veselovcov – Miroslava, Milana a Miloša –, spomínala: „Od 12. do 22. septembra 1944 sa na Sliach liečili a odpočívali po bojoch pri Strečne a v Turci francúzski partizáni pod velením kapitána Georgea de Lannurienna a jeho pobočníka, profesora a spisovateľa Reného Picarda. Ubytovali ich v hoteli Bristol a nad vchod vyvesili francúzsku trikolóru. V kúpeľoch absolvovalo krátky výcvik aj 60 francúzskych mladíkov, ktorí utiekli z dubnickej zbrojovky.“

Do sliachskej nemocnice privádzali chorých a ranených zo všetkých povstaleckých frontov. Príčinou bolo zužovanie slobodného povstaleckého územia. Neskôr sanitným vlakom privádzali aj ťažko ranených vojakov a partizánov z ostatných nemocníc.

Sovietske velenie pomáhalo riešiť nepriaznivú situáciu v od-

sune ťažko ranených sovietskymi lietadlami, ktorými sa prepravovala 2. paradesančná brigáda 1. čs. armádneho zboru v ZSSR z priestoru Krosna. Lietadlá nesmeli vypnúť motory a v priebehu niekoľkých minút museli byť z nich vyložené zbrane a zdravotnícky materiál. Vzápätí sa do nich umiestňovali ranení. Všetko sa to dialo iba v noci za intenzívnej leteckej premávky.

Takto bolo podľa archívnych materiálov vzdušnou trasou do Lvova a Kyjeva presunutých 780 pacientov. Časť ranených liečili v gruzínskom meste Batumi pri Čiernom mori. Odsun ranených vzdušnou cestou bol ukončený 24. októbra.

Počas Povstania do 25. októbra 1944 sa v kúpeľoch liečilo vyše dvetisíc pacientov. V tento deň prestala existovať vojenská povstalecká nemocnica v Sliach, pretože nemecká okupačná armáda už ohrozovala len 5 km vzdialený Zvolen.

Vedenie a personál vojenskej nemocnice zabezpečovali odsun ranených sanitným vlakom zo

železničnej stanice Sliach do úľanského tunela, vzdialeného 5 km od Banskej Bystrice. Presunutí sem boli i ranení z banskobystrickej nemocnice. Ťažšie ranení sa dostali domov alebo k partizánskym skupinám, ale stovky ďalších sa dostali do nemeckého zajatia.

Pred odstreľovaním tunela nemeckým delostrelectvom ich zachránila prítomnosť ranených nemeckých vojakov. V povstaleckých nemocniciach sa totiž liečili i mnohí nemeckí vojaci. Sloven-

skí lekári a zdravotné sestry tak z humánnych zásad pomáhali zachraňovať život aj nepriateľským vojakom.

Kto si v súčasnosti spomenie na lekárov a zdravotné sestry v službách SNP? Touto spomienkou im vzdávame hold za ich bezhraničnú obetavosť pri záchrane mladých životov, za prebdené noci nad ich lôžkami a odhodlanie riskovať vlastné životy.

Juraj BOBOR, Sliach

PRÍBEH

Školopovinné deti a 30. august 1944

Naša obec Budča nie je tak ďaleko od Banskej Bystrice alebo Zvolena, aby sa správy o vypuknutí Povstania sem nedostali aj ústnym podaním. Nehovoriac o tom, že niektoré domácnosti už mali aj rádiá.

Môj otec ešte večer 29. augusta vyhlásil, že najlepšie by bolo, keby sme rádio vôbec nepočúvali. „Škrípe to v ňom, hučí, akoby niekto brúsil plech.“

Kto vtedy vedel, že i takto sa dá rušiť signál?

Nastal druhý deň Povstania a nás, vtedy školopovinné deti, najviac zaujímalo, či pôjdeme 1. septembra do školy. Práve keď hodiny na kostolnej veži zvonili dvanásť, mama volá z kuchynských dverí: „Hej, chlapi a otec (myslela na starého otca), ak ste nepočuli zvony, volám vás na obed. Umyte si ruky a šup ku stolu, máme slivkové knedle.“

Naraz sa z drevárne ozval hlas starého otca. „Deti, počujete? Bubeník bubnuje! Čo to len môže byť, keď je už po dvanásťej.“

„Čo by len bolo,“ rečie na to teta, ktorá sa práve pristavila pri mame. „Bubeník okrem iného vyhlásil, že deti pôjdu do školy riadne prvého septembra.“

Starý otec to však išiel poistiť: „Nech sa chlapi radšej idú opýtať, čo to bola za správa, keď je taký vojnový čas.“

Nám viac nebolo treba hovoriť. Rozbehli sme sa dolu dvorom, preskočili sme jarok a už

sme stáli vedľa obecného sluhu. „Dobrý deň, ujo. Čo ste to?“ Viac sme ani nehovorili, no odpoveď znela stroho: „Dvakrát jedno nehovorím, budem bubnovať a čítať nariadenie za chvíľu na prostriedku dediny.“

„Ujo, prosíme vás, starý otec nás poslali.“ Potom už mäksie, ale s vážnym hlasom bubeník pokračoval.

„Tak počúvajte. Po prvé, dáva sa na známosť... Už ste ma pomýlili. Nič sa nedáva na známosť, to odkazujem starému pánovi. Dnes o 15. hodine bude v obecnej sále zhromaždenie všetkých občanov, čo tam bude, sa dozvedia. Po druhé, predseda národného výboru, teda nový richtár, žiada rodičov, aby na deti dávali väčší pozor, lebo po hradskej chodí veľa vojenských áut, aby náhodou niekoho neprešlo auto. Takisto, aby gazdovia obmedzili pohyb s vozmi, nech nedôjde ku kolízií. Po tretie, vyzývajú sa majitelia domov, ak vlastníka československé zástavy, aby ich 31. 8. vyvesili na strechy domov. Ako ste si všimli, všetko som hovoril ‚z hlavy‘ a nič som nečítal. Tak mažte domov a pozdravte starého otca, ako aj pána majstra.“

„Doma sedela celá rodina pokope okolo stola, na ktorom stálo naše rádio. Chvíľu sme ich pozorovali a potom som chcel povedať: ‚Starý otec, ujo bubeník vás pozdravujú.‘ No v tom sa ozvalo z prijímača: ‚Hlási sa vám Slobodný slovenský vysielateľ Banská Bystrica.‘ Dnes sa tento vysielateľ odpojil od bratislavského vysielania, čo sa stalo o jedenástej hodine, 25. minúte. Potom nasledovala báseň Sama Chalupku Mor ho a hlásateľ Ladislav Sára pokračoval obsahom dvoch proklamácií. Prvá oslovovala príslušníkov slovenskej armády, aby sa postavili na odpor nemeckým okupačným jednotkám, a druhá sa obracala na miestne národné výbory, aby podporovali vojsko v boji proti nemeckej armáde a jej domácim prisluhovačom. Vysielanie sa potom viackrát opakovalo.“

Až poobede sme starému otcovi konečne povedali, čo vyhlasoval obecný sluha, a keď náš otec odišiel na to celoobecné zhromaždenie, vybrali sme sa s bratom do dediny aj my.

Stred dediny bol bez ľudí, len občas prefrčalo popri nás nejaké auto, ktoré smerovalo dolu na Hronskú Dúbravu. Chceli sme sa dostať do sály, ale nedalo sa. Na schodíčkoch pred ňou sedeli traja dospeljší mládenci a tvárili sa veľmi dôležitou. Jeden z nich sa

ozval: „Čo tu postávate? Nepočuť? Narobíte rodičom iba starosti.“

My sme sa však ozaj tvárili, že ich nepočujeme a zadívali sme sa na ďalšie vojenské auto, ktoré na naše prekvapenie zastalo pri nás. Riadil ho mladý vojak. Vedľa neho sedel dobre oblečený fešák. Na korbe auta stál ďalší mladý muž v bielej košeli s vojenskou čiapkou v ruke. Všimol som si, že namiesto štátneho znaku mal na čiapke trikolóru. Oslovil nás, a ja som sa úplne preľakol. „Čo sa tu deje, že sme po celej ceste do Turovej nikoho nevideli?“

Rýchle som sa spamätal. „Deje sa to, že všetci dospeli sú asi tam v obecnej sále.“ Mládenec, ten s tou čiapkou, sa pobral ku dverám sály. Samozrejme, že sme ho sledovali. Vyrozumeli sme, že sa dožadoval stretnúť sa s notárom alebo novým richtárom.

Niekoľko ľudí asi buchol do dverí, lebo sa otvorili. Vo dverách stál muž so samopalom na prsiach. „Kto ste?“ Rázne sa spýtal mladého muža. Ten mu bez reči podával legitimáciu. „Som momentálne pracovník Okresného národného výboru vo Zvolene. Máme za úlohu pozvárať bývalých kontrolórov alebo inšpektorov, ktorí boli nasadení pri mlátení obilia. Tu na Budči by mali byť dvaja študenti zvolenského gymnázia.“

„Tak hľadáte študentov, či tých inšpektorov?“

„Veď to je jedno. Sú to tohtoroční maturanti, ktorí plnili aj takéto úlohy, samozrejme, okrem iných.“

„Pokúsím sa ich pohľadať a ohlásim vás u pána notára,“ dodal strážnik.

„Však to sme chceli, ďakujeme.“

V tom momente sa od Zvolena prihnala ďalšia kolóna nákladných áut, na ktorých sedeli vojaci vyzbrojení puškami a na kabínach áut mali rozložené guľomety. Táto vojenská posila mala zasiahnuť do bojov s Nemcami pri Strečne.

Tak to bolo niečo pre naše oči. Vtedy šofér auta vystúpil, zamával na vojakov a zakričal: „Mor ho!“ A z áut sa ozvalo: „Hurá, na zdar!“ Konečne sa otvorili dvere na sále, z ktorých sa vyhnulo niekoľko desiatok miestnych občanov. Bol medzi nimi aj náš otec a hneď sa do nás pustil. „Čo tu, pre pána Jána, robíte? Vie o vás mamička? Asi nie. Však doma sa porátame. Tak už sa neobzerajte.“

Priznávam sa, že som sa zadíval na muža z nákladného auta, ktorý mal na hlave normálnu vojenskú čiapku – lodičku. A viete, ako som mu ju závidel. Veď takú mali skoro všetci moji spolužiaci, len ja nie.

Oskar ŠALKO

(Pre Bojovník bez nároku na honorár)

„Slovenský film je bytostne spätý s Povstaním – v Povstaní sa narodil, v Povstaní prešiel ohnivým názorovým krstom a v Povstaní sa zákonite ustálil na pozíciách boja proti násiliu, boja proti vojne a zhubnému fašizmu.“

Paľo BIELIK

Živé svedectvá o hrdinstve

Čo je to hrdinstvo? Ako vyzerá? Možno bude zaujímavé dozvedieť sa názor tých, ktorí ho pred takmer 70-timi rokmi zachytili ako živé svedectvo na filmový pás. Režisér Paľo Bielik a kameraman Karol Krška, ktorí 29. augusta 1944 vymenili pušky za kameru. Patrili k nim tiež zvukový majster Jaroslav Plavec, asistent kamery Václav Richter a asistent produkcie Alexander Sekula.

Príchod leta v roku 1944

všeličo naznačoval. Na stredné Slovensko sa pod rúškom evakuácie pred hrozbou leteckých náletov presúvali zásoby potravín, vojenský materiál, finančné prostriedky a aj ľudia. Verejným tajomstvom bolo, že mnohé doliny už ovládali partizánske skupiny, budovali si v nich tábory...

Podobné pocity sprevádzali aj filmový štáb spoločnosti Nástup s režisérom Martinom Hollým st., ktorý v okolí Brezna a Banskej Bystrice nakrúcal stredometrážny folklórny film Hanka sa vydáva. Zo všetkých slovenských filmárov mal v tom čase azda najväčšie skúsenosti v práci s kamerou práve **Paľo Bielik**.

„Vidieť partizánov v polovici roka 1944 nebol každodenný jav a stretnutie s nimi v tom čase znamenalo nielen mať istú tajnosť, ale tiež – aspoň podvedome – patriť k istému hnutiu, cítiť sa na patričnej strane, mať dôveru, vedieť, kam patrí. Toto si uvedomovala väčšina členov filmového štábu v Brezne, kde nás Povstanie zastihlo. Akokoľvek sme boli upriamení na svoju prácu, búrlivý, revolučný ‚folklór‘, ktorý sa živelne valil okolo nás, strhával nás čoraz viac do svojho stredu a nenechával nikoho na pochybách, že jedného dňa bude nevyhnutné zanechať filmové hračkárenie a uprieť svoj zreteľ na udalosti, ktoré doba nereprízuje. A my, piati, sme si ešte mohli vybrať: zostať v Brezne alebo odísť s celým filmovým zariadením do Bratislavy. Zostali sme.“

Zo spomienok Karola Kršku:

„Od roku 1941 som pracoval ako kameraman v krátkom dokumentárnom filme. I vtedy človek pracoval, aby žil, aby preukázal svoje schopnosti, no pôsobil na ktoromkoľvek úseku zároveň znamenalo i slúžiť ľudáckemu režimu. Cítil som to a ako mnohí mladí ľudia, neraz som bol aj v pokušení vzoprieť sa a na vlastnú päsť, hlavou proti múru, odmietnuť poslušnosť. Nebol som však zrejme hrdinom a vonkoncom už nie hazardérom, ale ak som sa neskôr predsa len ocitol tvárou v tvár smrti a neutiahol sa do bezpečného ústrania, strhla ma odvaha iných, prostá a neuvedomovaná ako hrdinstvo, a pocit, že moja práca nadobúda v súlade s vnútorným presvedčením nový zmysel. Že konečne môžem slúžiť dobrej veci. Ctižiadosťou kameramana je vždy byť pri tom, keď sa deje čosi veľké a neopakovateľné, a vydať o tom autentické svedectvo. Mal som to životné šťastie.“

Skupinu zadellil

do tzv. Propagačného útvaru povstaleckých vojsk pod názvom Film čs. armády. Spočiatku sídlila v Mýte pod Ďumbierom, neskôr v Ponikách, Banskej Bystrici a v Kinceľovej, kde sa jej činnosť končí. Vyzbrojení kamerou a fotoaparátmi vychádzali rovno so slnkom na bojové cesty, do frontových línii, zákopov, nemocníc i útvarových štábov, medzi civilné obyvateľstvo, ktoré budovalo protitankové prekážky a opevnenia, aby zachytili čo najviac zo slávnych

chvíľ historického vystúpenia slovenského ľudu, aby vydali svedectvo o obetavosti...

Paľo Bielik: „Nebolo to práve ľahké. Zažili sme chvíle skľučujúce, keď sa cesty plnili ustupujúcimi jednotkami a sanitnými vozmi, aj chvíle radostné, keď prítomnosť filmárov dvíhala vojakom hlavy. ‚Chlapci, dívajte sa, filmujú nás! Veselo!‘ Neboli zriedkavé ani prípady, keď ‚nepotrební‘ filmári nepriamo pohýbali frontom. Za mímometmi sme museli doslova slediť. Keď sme konečne jedného rána pri Kráľovej Lehote našli tri mímometry, mímometníci ležali na smrť ukonaný po nočnom presune. Veliaci záložní poručík nechcel o filmovaní ani počuť – že ‚nemáme dost streliva, treba si vyžiadať povolenie zo štábu... a chlapci sú veľmi unavení.‘ ‚Ale, pán poručík, už len dovoľte – ozvali sa naraz vojaci – vystrelíme, keď nás idú filmovať. Bohvie, či po nás ostane iná pamiatka!‘ A chlapi strieľali, ako už dávno nie. Taký istý zážitok sme mali s kanoniermi pri Hranovnici a na Tfní, aj keď takáto ‚strelba pre filmárov‘ znamenala vzápätí zmenu postavenia celej batérie a odvetnú, už celkom nefilmársku paľbu.“

Boli svedkami i účastníkmi rôznych pamätných udalostí: keď sa vztyčovala československá a sovietska zástava na Mestskom dome v Brezne, keď v breznianskych kasárňach s nadšením vyzbrojovali tisíce povstaleckých bojovníkov a oni s bojovou piesňou na perách nastupovali na front. V nemom pohnutí a so slzami v očiach stáli nad rumoviskom vypáleného Telgártu, z ktorého sa ešte dymilo, nad Američanmi zbombardovanou rafinériou v Dubovej, nad mŕtvymi telami šestnástich českých žandárov, ktorí prebehli cez hranice, aby sa hlásili na veliteľstve československej povstaleckej armády (na vlastnú žiadosť ich odvelili na najťažší úsek frontu)...

Karol Krška: „Guľka nerobí rozdiel medzi vojakom s puškou

a bojovníkom s kamerou, ak sa človek nekryje, aby mu neušla príležitosť zachytiť čosi neopakovateľné. Presúvali sme sa po zmenšujúcom sa povstaleckom území z miesta na miesto a mali sme aj to šťastie, že nás guľka nezasiahla. Zachytili sme cenné dokumenty ako napríklad zlučovací zjazd v banskobystrickom Národnom dome, život v partizánskych táboroch, Jegorovov hlavný stan, paradesantnú brigádu, letecké akcie na Troch Duboch, nadviazali sme spojenie s frontovým kameramanom M. M. Gliderom a pod. Ale stali sme sa aj svedkami smutných zážitkov. A aká bezmocnosť, keď sa kameramanovi minie jeho ‚munícia‘ – filmovací materiál!“

Vzácnny materiál zakopali

Hneď ako päťčlenná skupina dostala uniformy, zbrane, a keď mala začať tvoriť filmové spravodajstvo, Paľo Bielik narychlo napísal libreto k filmu Odboj 1944. Žiaľ, nemohol ho celkom realizovať, keďže nebolo dostatok filmovacieho materiálu.

Názakový filmový scenár – jeho originál – je v depozitári Múzea SNP v B. Bystrici.

Zo vzácného autentického materiálu sa zachovalo málo. Keď sa povstalecké vojská museli pred presilou stiahnuť do hôr, filmári zakopali exponovaný filmový materiál na cintoríne v Ponikách a chystali sa prejsť k partizánom. V Kinceľovej ich však zajali gardisti a eskortovali na ÚŠB do Bratislavy. Vlho a dažde stačili zničiť a znehodnotiť veľkú časť filmového dokumentu.

Z toho, čo zostalo, vznikol dokumentárny film Za slobodu (režia Paľo Bielik, kamera Karol Krška), ktorý na 590-tich metroch materiálu sprístupňuje jedinečnú históriu Povstania, prežitú a nakrútenú z bezprostrednej blízkosti, od prvých chvíľ vyhlásenia ozbrojeného boja proti fašizmu, mobilizácie, odchodu na front, až po ústup do hôr, po spojenie sa so sovietskymi vojakmi a posledný pochod na Berlín. Tieto unikátne zábery – neraz nakrútené vo veľkých detailoch – poskytujú nezabudnuteľný obraz heroického ducha doby...

Bolo to hrdinstvo?

„Význam a hodnota filmu *Za slobodu*, ako píše vo svojej monografii o Paľovi Bielikovi dramatik Ernest Štric, je nerozlučne spojená s odvahou a statočnosťou malej skupiny filmárov, ktorá mala to šťastie, že sa jej podarilo v osudovej chvíli zachytiť nielen priebeh bojov a udalostí, ale ukázať aj charakter a ducha národa.“

Čo hovoria o hrdinstve?

Paľo Bielik: „Neurobili sme ani menej, ani viac, ako v danej situácii urobili iní. Urobili sme však hádam o niečo viac ako tí, čo síce sympatizovali s povstalcami, ale ostali bezpečne sedieť pri Dunaji. Nebolo v nás ani trochu hrdinstva, bolo iba jasné odhodlanie: zostať na tej strane barikády, na ktorej sa bojovalo proti násiliu. K tomuto uvedomeniu sa pripájala vrodenná vlastnosť filmára: zachytiť pre budúce časy aspoň zlomok toho diania, ktoré vrela okolo nás. ‚Všetci nemôžeme bojovať s puškou,‘ povedal nám vojenský veliteľ v Banskej Bystrici, keď nás prijímal do armády. ‚Vašou puškou je kamera, vašim frontom celé povstalecké územie.‘“

Karol Krška: „Hrdinstvo bolo všadeprítomné. A hoci z pôvodných, ťažko získaných dokumentov zostali iba torzá, priama bezprostredná skúsenosť z tých pohnutých rozhodujúcich dní prevtelila sa neskôr i do takých umeleckých svedectiev, ako bol film *Vlčie diery*, v ktorom i hrdinstvo nadobúdalo presvedčivo ľudskú podobu. Nazdávam sa totiž, pri všetkej úcte voči umeleckej fikcii, že ani najzdatnejší fantasta nevymyslí, nezaranžuje, čo v jednotlivých ľudských osudoch zrežirovala samotná doba. ‚Obdivujem‘ preto mladých režisérovo, ak si pri filmovom stvárnení pre nich už neprežitej historickej témy neprizvú ako odborných poradcov očitých pamätníkov. Tú dobu, z ktorej si i dnes možno brať príklad mravnej sily, nepriblížime ani mladým vymyslenými dobrodružnými zápletkami, drastickosťou výjavov, ani sentimentálnym pátosom, ale úprimnou snahou cez konkrétne ľudské osudy vystihnúť jej podstatu.“

Pavol M. KUBIŠ

Spomienka na kapitána Jána Henžela

70. výročie SNP je zároveň aj 70. výročím od smrti partizána kapitána Jána Henžela. Kedysi nezabudnuteľnú spomienku na hrdinu, menom ktorého bol ozdobený aj pioniersky oddiel, musíme dnes nanovo obnovovať.

Lovinobanský rodák Ján Henžel patril medzi tých, ktorí na východnom fronte v Bielorusku prebehli k partizánom. Ruský front zažil vyše dvadsať rokov pred ním aj jeho otec. Pridal sa tam k červenoarmejcom a bojoval proti intervenčným vojskám v oblasti Kazane. Za čo si vyslúžil na tie časy azda najvyššie sovietske vyznamenanie, Rad červenej zástavy.

Ján Henžel odišiel do oblasti bieloruského Polesia so 101. plukom zaistovacej divízie na jar v roku 1942. V roku 1943 sa nachádzal v dedinke Michajlovka. Chránil železničný uzol v Kalinkoviči, vrátane železničných tratí a ciest.

Slovenskí vojaci sa rýchlo zoznámili s obyvateľmi okolitých bieloruských dedín. V roz-

siahlych borovicových lesoch pozdĺž rieky Pripiať operovala partizánska brigáda S. M. Kirova, ktorej velil Vladimir Petrovič Jaromov. Medzi partizánmi pôsobila aj rozviedčíčka Julija Ignatievna Ochramenkova, ktorá mala za úlohu preveriť náladu, názory a výzbroj slovenských vojakov.

Raz sa v dedinke Michajlovka uskutočnila tanečná zábava bieloruských dievčat a slovenských vojakov. Na zábave sa Ján zoznámil práve s Julijou, kde ju požiadal,

aby ho s niekoľkými kamarátmi previedla na stranu partizánov. Po nevyhnutnej previerke sa na prechod podujala osemčlenná skupina Slovákov s celou výzbrojou (Ján Kraus, Peter Boršč, Pavel Ondro, Ján Krištof, Imrich Eget,

Štefan Fekete a Štefan Koňko). No a koncom leta 1943 bola už v Narovľanskej brigáde Kirova vytvorená samostatná skupina slovenských partizánov.

Partizáni Kirovci oslobodili spolu so slovenskými chlapcami zopár miestnych dedín a samôt. Po spojení s časťou 415. streleckej divízie I. UF zaútočila Kirovova partizánska brigáda na tylo nepriateľa a urýchlila postup prichádzajúcich častí sovietskej armády pri oslobodzovaní

dedinky Narovľ. Skupina Slovákov preukázala príkladné hrdinstvo a odvahou, za ktorú bol vyznamenaný celý oddiel Slovákov.

Partizáni podstúpili ťažké boje aj o osadu Nižnyj Mlynok, pri ktorej nemeckí okupanti prešli do protiútok. Partizáni ho síce odrazili, avšak aj za cenu života partizána Jána Henžela, ktorý padol (5. decembra 1944), keď práve zachraňoval bieloruského partizána Olega Sadovského.

Ján Henžel je pochovaný v spoločnom hrobe so sovietskymi partizánmi v dedinke Barbarovo.

* * *

Uprostred Barbarova stojí obelisk červenoarmejca, ktorý v pokľaku s prilbou vzdáva hold padlým druhom. Na doske pamätníka je nápis v ruštine, že je tu pochovaných 13 vojakov a poddôstojníkov, 4 partizáni a dôstojník československej armády Jan Genžel.

Mária ŠVIKRUHOVÁ, predsedníčka ZO SZPB Cinobaňa

Jubilanti ZO SZPB sa dožívajú

- **Bratislava 3:** PhDr. Ivan Pasternák 70 rokov.
- **Bratislava 9:** Magdaléna Kollárová 80 rokov.
- **Bratislava 12:** Margita Elischerová 84 rokov.
- **Bratislava 29:** Vlasta Hamplová 82 rokov.
- **Bernolákovo:** Eva Šticová 65 a Jana Michalčíková 50 rokov.
- **Badín:** Anna Moravčíková 81 rokov.

- **Banská Bystrica – Uhlisko:** Cyril Guzma 88 a RSDr. Viliam Vančo 70 rokov.
- **Banská Bystrica – Tr. SNP:** Anna Viazanicová 93 a Anna Pešková 60 rokov.
- **Brezno 1:** Rudolf Demian 90, Amália Kováčiková 87 a Ing. Ľubica Hroncová 35 rokov.
- **Bojnice:** Mgr. Emil Danek 83 rokov.

- **Čaňa:** Milan Hegeduš 35 rokov.
- **Čierne n/Topľou:** Michal Sirotiak 85 rokov.
- **Dunajská Streda:** Anežka Vraždová 88 a Zuzana Ďurišová 85 rokov.
- **Hiadef:** Zuzana Sláviková 60 rokov.
- **Horná Mičiná:** Anna Baranová 70 rokov.
- **Hnúšťa:** Mgr. Marta Jurčová 65 rokov.
- **Chtelnica:** Jarmila Hanzlovičová 55 rokov.
- **Kremnica:** Emília Chovancová 83 rokov.
- **Kobeliarovo:** Mária Cangárová 84 rokov.
- **Liptovský Mikuláš:** Emília Šedová 84 rokov.
- **Medzibrod:** Mária Paceková 60 rokov.
- **Myjava:** Valter Smyčka 94 rokov.
- **Nová Baňa:** František Martinec 81 rokov.

- **Novosad:** Ladislav Slovjak 60 rokov.
- **Plechotice:** Ján Spišák 82 rokov.
- **Pohorelá:** Anna Jánošková a Mária Gáliková 88, Anna Sýčová a František Bialik 87, Anna Ondrejková 86, Veronika Pokošová 65 a Veronika Orolínová 60 rokov.
- **Poltár:** Izabela Miadoková 88 rokov.
- **Petrovce:** Pavol Gdovin 50 a Peter Štofán 40 rokov.
- **Rimavská Sobota 1:** Ružena Róžová 65 rokov.
- **Staré Hory:** Juliana Chladná 75 rokov.
- **Skýcov:** Rozália Jenisová 88, Cyril Matejov 86 a Milan Černák 55 rokov.
- **Snina – mesto:** Ján Stebila 87, Mgr. František Kirňák 81 a Anna Naščáková 55 rokov.
- **Stará Turá:** Anna Sameková 88 rokov.
- **Skalité:** Milan Zóň 75 rokov.

- **Svidník:** Fedor Gocz 85 rokov.
- **Tisovec:** Július Rukavica 91 a Jozef Choma 88 rokov.
- **Trnava 1:** Jaroslav Snopek 90, Mária Púchla 85 a MUDr. Ľubica Heribanová 65 rokov.
- **Trnava 2:** Antónia Valová 83 a Vladimír Pěč 75 rokov.
- **Trenčianske Teplice:** Anna Lohrová a Emília Vráblová 70 rokov.
- **Trenčín 1:** Pavol Liška 87 rokov.
- **Trenčín 2:** Miluška Tichá 88 rokov.
- **Ulič:** Ján Senka 88 rokov.
- **Veľaty:** Júlia Zlatnícka 86 rokov.
- **Vranov n/Topľou 1:** Anna Vovolková 85 a Ľudmila Kopeščanská 55 rokov.
- **Zlaté Moravce:** Gabriela Beňáčková 85 rokov.
- **Závažná Poruba:** Mária Vongrejová 98 rokov.

Navždy sme sa rozlúčili

- **Bzince p/Javorinou – Cetuna** s 85-ročnou Annou Fraňovou.
- **Kálnica** s 96-ročným Štefanom Kelešim.
- **Ulič** s 95-ročnou Annou Fedičovou a 87-ročnou Máriou Topolančinovou.
- **OblV Žilina** s 80-ročným

Antonom Múdrym.
 ■ **Žiar n/Hronom** s 89-ročnou Martou Samčíkovou, 86-ročnou Zuzanou Hlaváčovou, 68-ročným Antonom Vítazskom a 67-ročnou Annou Grolmusovou.
Česť ich nehyjúcej pamiatke!

V Bošáci odhalili bustu generála Jurecha

Na Námestí generála Jurecha v Bošáci sa uskutočnilo 14. júna slávnostné odhalenie busty miestneho rodáka generála Štefana Jurecha.

Akcia sa uskutočnila pod záštitou Generálneho štábu OS SR. Prítomní boli aj zástupcovia vojenského diplomatického zboru akre-

ditovaní na Slovensku (z USA, Ruskej federácie a Nemecka), zástupcovia Klubu generálov SR a Slovenského zväzu protifašistic-

kých bojovníkov, medzi ktorými nechýbal ani jeho čestný predseda generálporučiek v. v. Ján Husák, predseda OblV SZPB v Novom Meste nad Váhom Ján Hulínek a prezident Zväzu vojakov SR plukovník v. v. Tomáš Švec.

Generál Peter Vojtek (Klub generálov SR) vo svojom vystúpení vyzdvihol odkaz slovenského vlastenca a vojaka generála Jurecha, ktorý bojoval v dvoch svetových vojnách. V tej prvej v radoch známeho 71. Trenčianskeho pešieho pluku, v druhej okrem iného velil Rýchlej divízii Slovenskej armády. Ako presvedčený anti-fašista pripravoval prechod celej divízie na sovietsku stranu. Z rôznych príčin sa nakoniec nepodaril a generál Jurech bol po svojom návrate na Slovensko sledovaný. Nepodaril sa mu ani pokus do-

stať sa na povstalecké územie a pripojiť sa k SNP. Bol zatknutý gestapom, vypočúvaný a nakoniec 4. februára 1945 popravený v koncentračnom tábore Flossen-burg v Nemecku.

Generál Vojtek odovzdal starostovi obce Bošáca Danielovi Juráčkovi menovací dekrét Rady klubu

generálov SR o vymenovaní generála Jurecha za svojho čestného člena in memoriam.

Bustu generála Jurecha spoločne so starostom obce slávnostne odhalil jeho syn, podplukovník v. v. Marcel Jurech-York, ktorý okrem iného pôsobil aj v kanadskej armáde.

Jozef ŽIAK

Rozlúčka s PhDr. Milanom Sidorom, CSc.

31. mája. 2014 po krátkej nevyliciteľnej chorobe navždy dotieklo srdce člena SZPB, predsedu Oblastného výboru SZPB v Prešove PhDr. Milana Sidora, CSc.

Milan Sidor sa narodil 29. 2. 1951 v podduklianskej obci Krušinec, čo poznačilo jeho hodnotovú orientáciu, najmä v šírení odkazu revolučných a bojových tradícií našich predkov.

Po skončení stredoškolského štúdia v roku 1969 nastúpil na vysokoškolské štúdium v odbore filozofia a história na FF UPJŠ v Prešove, ktoré ukončil v roku 1974. Zostal na fakulte pracovať ako asistent na katedre filozofie. V roku 1976 obhájil rigoróznou prácu a získal titul PhDr. O desať rokov neskôr (1986) ukončil vedeckú aspirantúru a stal sa kandidátom vied. V tom čase pôsobil ako vysokoškolský učiteľ na všetkých fakultách UPJŠ.

Jeho aktivity v SZPB, ale i v predchádzajúcej organizácii, sa datujú od roku 1970, keď sa ako mládežnícky funkcionár začal zúčastňovať na stretnutiach

s odbojarmi – na besedách, pracovných seminároch a konferenciách. V tomto období sa spolu s okruhom najbližších kolegov rozhodol iniciovať tradíciu Štafetového behu vďaka, mieru a svornosti z prvej oslobodenej obce Kalinov do srdca SNP Banskej Bystrice v dĺžke 400 km. V priebehu štyridsiatich ročníkov tohto najstaršieho vytrvalostného podujatia nadviazal bezprostrednú spoluprácu s celým radom priamych účastníkov protifašistického odboja v SNP i funkcionárov SZPB. Je sympatické, že prihlášku do SZPB podal v roku 1999 v horehronskej obci Polomka. Stal sa členom Komisie pre mládež pri UR SZPB a zúčastnil sa viacerých zjazdov SZPB.

Bol predsedom asociácie kooperujúcich Slovanov, neskôr Združenia slovenskej vzájomnosti. Vo voľbách v roku 2009

kandidoval na post prezidenta Slovenskej republiky. V roku 2011 s cieľom rozvíjať vlastencú výchovu a organizovať podujatia s protifašistickou tematikou založil celoslovenskú Spoločnosť kpt. Nálepku-Repkina so sídlom v Spišskej Novej Vsi a ústrednou kanceláriou v Prešove.

Z jeho podnetu bola založená tradícia kratšieho Štafetového behu mladých Slovanov po trase Haniska pri Prešove – Prešov – Solivar – Zlatá Baňa, významná partizánska obec v okrese Prešov.

31. januára 2013 bol zvolený do funkcie predsedu Oblastného výboru SZPB v Prešove. Mal veľké plány a predsavzatia, najmä v oživení práce s mládežou a jej podchytení pre ciele a poslanie SZPB.

My, blízki spolupracovníci v OblV SZPB v Prešove, sme z toho mali radosť. Avšak náhla smrť, ktorá 31. mája 2014 ukončila jeho život, mu to neumožnila zrealizovať. I cez krátkosť času

vo funkcii predsedu OblV SZPB načrtnol niektoré myšlienky a nápady, ktoré budú využité v ďalšej činnosti OblV SZPB.

Za dlhoročnú činnosť v prospech SZPB bola Milanovi Sidorovi v roku 1996 udelená Pamätná medaila M. R. Štefánika I. stupňa.

PhDr. Milan Sidor, CSc., celý svoj život presadzoval humanitné tradície odkazu boja za národnú slobodu a proti fašizmu. Na poslednej rozlúčke 4. júna 2014 sa s ním v mene SZPB rozlúčil podpredseda UR SZPB Juraj Drotár.

Česť jeho pamiatke.

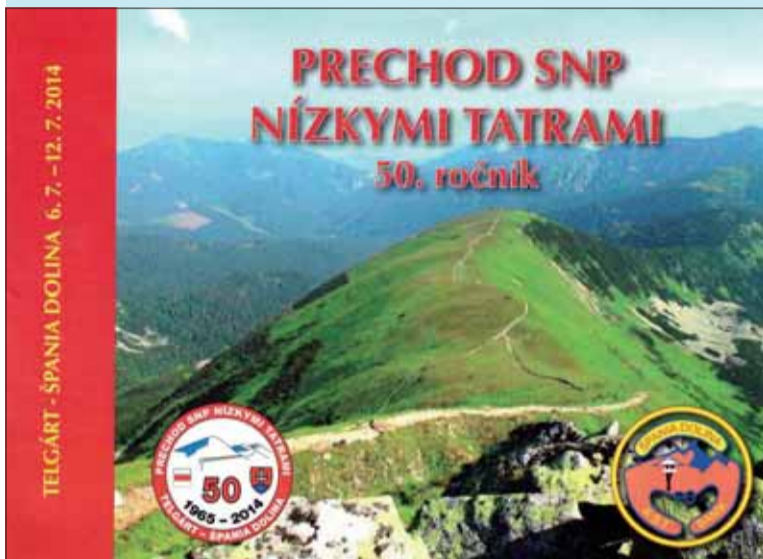
Ján KRAJKOVIČ

Milan Sidor počas slávnostného rokovania ÚR SZPB v L. Mikuláši v roku 2010 preberá od vtedajšieho primátora J. Blcháča stužku pri príležitosti 39. ročníka štafetového Behu vďaka Dukla – Stará Ľubovňa – Liptovský Mikuláš.

Pozvánka na 50. Prechod SNP Nízkymi Tatrami

V dňoch 6.–12. júla 2014 sa uskutoční už 50. Prechod SNP Nízkymi Tatrami z Telgártu do Španej Doliny, ktorý organizuje Klub slovenských turistov Baník Špania Dolina. Na záver prechodu dňa 12. júla sa o 11.00 hod. uskutoční kladenie kvetov k pomníku SNP v Španej Doline.

Prechod hrebeňom Nízkych Tatier je náročnou turistickou akciou. Účastníci absolvujú v zložitom teréne vysokohorského charakteru 163 km s celkovým stúpaním 6887 metrov. Okrem vlastnej turistickej náplne sa pri organizovaní prechodu kladie dôraz na poznávaciu činnosť a ochranu prírody.

S ohľadom na zdravie a bezpečnosť účastníkov sa môžu prechodu organizovane zúčastniť turisti starší ako 14 rokov. Mladší len v sprievode rodičov alebo vedúceho skupiny. Horná veková hranica sa neurčuje. Každý sa zúčastňuje na vlastnú zodpovednosť. Odporúčame poistiť sa na pobyt v horách pre prípad úrazu a zásahu Záchrannej horskej služby. Očakávame, že pre účastníkov bude prechod vyvrcholením ich systematickej turistickej činnosti.

Každý, kto sa prihlási na prechod, je povinný pri prezentácii v Telgárte uhradiť účastnícky poplatok. V poplatku sú zahrnuté: základné informácie, prihláška, bulletin, odznaky za účasť a prechod, ceny do súťaží, prevoz turistického materiálu a občerstvenie na záver prechodu.

Etapy a program Prechodu SNP Nízkymi Tatrami

Prechod je rozdelený na 7 dní:

- 1. deň:** Telgárt (prezentácia) – Predné sedlo pod Kráľovou hoľou
- 2. deň:** Kráľova hoľa – Stredná hoľa – Orlová – Bartková – Ždiarske sedlo – Andrejcová – sedlo Priehybka – Veľká Vápenica – Priehyba
- 3. deň:** Kolesárová – Oravcová – Zadná hoľa – sedlo Homôľky – Havrania poľana – Ramža – Bacúšske sedlo – sedlo za Lenivou – Čertovica
- 4. deň:** oddychový, resp. Ohnište alebo Liptovský Ján
- 5. deň:** Rovienky – Lajštroch – Kumštovo sedlo – Panská hoľa – Malý Gápel – Kráľička – Chata gen. M. R. Štefánika pod Ďumbierom – Krúpovo sedlo – Demänovské (Široké) sedlo – Kamenná chata na Chopku – Dereše – Poľana – Krížske sedlo – Kotlíška – Chabenec – Kollárov chodník – Magurka
- 6. deň:** Latiborská hoľa – sedlo pod Skalkou – Skalka – Košarisko – Veľká Chochuľa – Stredná Chochuľa – Malá Chochuľa – Prašivá – Hiaďel'ské sedlo – traverz Kozieho chrbta – sedlo Hadlanka – Kečka – Hrivkov
- 7. deň:** Hrubý vrch – Jelenská skala – Dolný Šturec – Špania Dolina

Dňa 12. 7. 2014 po položení kvetov na pomník v Španej Doline a po rozdání účastníckych medailí bude 50. ročník Prechodu SNP Nízkymi Tatrami oficiálne ukončený.

Z histórie Prechodu SNP Nízkymi Tatrami

V roku 1965 sa trojica turistov zo Španej Doliny (Ján Donoval, Štefan Bačkor, Viliam Longauer) rozhodla založiť na pamiatku partizánskych bojov turistickú akciu s názvom Prechod 29. augusta. Prvý organizačný výbor (pri Dedinskej organizácii ČSM) pracoval v zložení: Ján Donoval, Štefan Bačkor, Viliam Longauer, Štefan Knopp, Mária Longauerová, Mária Valéria Pešková.

Prvý ročník sa konal 21.–26. 9. 1965. Trasa viedla zo Švermova (Telgártu) do Španej Doliny a dokončili ju štyria z 12 turistov. Do Švermova prišli vlakom. Ich plecniaky vážili približne 35 kilogramov, okrem toho vo Šver-

move každému pribudol trojkoľový, špeciálne pre účastníkov upečený chlieb. Mapu Nízkych Tatier mali len jednu a slúžila im len po Ďumbier. Prvý tábor bol pri potoku Zubrovica, druhý v sedle Priehybka, pretože turis-

Uznesenie Ústrednej rady SZPB z 5. júna 2014

I. SCHVALEUJE:

1. Správu o činnosti od zasadania ÚR SZPB 3. 12. 2013.
2. Vyhodnotenie plnenia rozpočtu SZPB za rok 2013.
3. Rozpočet SZPB na rok 2014 vrátane prerozdelenia dotácie oblastným výborom.
4. Smernicu o použití dotácie MV SR.
5. Smernicu na zvolanie XVI. zjazdu SZPB 20. 6. 2015 v Banskej Bystrici.
6. Zvolanie slávnostného zasadania ÚR SZPB 28. 8. 2014 – 29. 8. 2014 vo Zvolene a Banskej Bystrici a návrh opatrení.
7. Organizačný poriadok SZPB.
8. Rokovací poriadok P ÚR a ÚR SZPB.
9. Smernicu o používaní informačných technológií.
10. Za člena P ÚR Ing. Karola Kunu, predsedu HOSk partizánov...
11. Zvýšenie maloobchodnej ceny Bojovníka (stánkový predaj) na 0.70 €

II. BERIE NA VEDOMIE:

1. Vyhodnotenie činnosti oblastných výborov podľa hlásení tajomníkov za 1. štvrťrok 2014 vrátane odpovedí na otázky.
2. Vyhodnotenie plnenia prijatých uznesení od 3. 12. 2013.
3. Správu ÚRK.
4. Informáciu o organizačnom a obsahovom zabezpečení (nami usporadúvanej) Medzinárodnej konferencie utečencov, vojnových vyhnanco a obetí fašizmu v dňoch 19. – 20. 9. 2014.
5. Informáciu o prevádzke chaty Partizán v Liptovskom Jáne.
6. Informáciu o Múzeu PB J. Žižku na Jankovom Vŕšku.

III. UKLADÁ:

A. Tajomníkovi ÚR SZPB:

1. V zmysle programu a opatrení organizačnotechnicky zabezpečiť slávnostné zasadanie ÚR SZPB vo Zvolene a v Banskej Bystrici, zvolané na dni 28. – 29. 8. 2014.
Termín: Podľa bodov v opatrení.
2. Pripraviť návrhy na vyznamenania k 70. výročiu SNP v Banskej Bystrici.
Termín: Na Predsedníctvo ÚR SZPB 12. 6. 2014.
3. Na MO SR odsledovať vyznamenania a autobusy na 70. výročie SNP a 70. výročie KDO.
Termín: Týždenne informovať predsedu SZPB.
4. Zodpovedá za zvolávanie a prácu komisií na prípravu XVI. zjazdu SZPB.
Termín: Informovať o práci komisií každé predsedníctvo ÚR a ÚR SZPB.
5. Pripraviť stretnutie predsedníctiev SZPB a ČSBS na dni 24. – 25. 9. 2014. Delegáciu doplniť o najlepších funkcionárov oblastných výborov (osobitne slovensko-českého pomedzia) do počtu 18 členov. Zabezpečiť autobus.
Kontrolný T (KT): 10. 9. 2014.
6. Pripraviť za spolupráce podpredsedu Juraja Drotára medzinárodnú konferenciu na dni 18. – 20. 9. 2014.

Termín: Informovať predsedu SZPB 15. 7. 2014, 13. 8. 2014 a 10. 9. 2014.

7. Informovať písomne Radu RTVS o podujatiach konaných v rámci 70. výročia SNP a pozvať RTVS na tieto podujatia.

Termín: 15. 7. 2014.

B. Vedúcej ekonomického oddelenia:

1. Zabezpečiť naplnenie schváleného rozpočtu na rok 2014 vrátane smernice o využití prostriedkov z dotácie vyčlenenej pre oblastné výbory.
KT: 24. 9. 2014.
2. Za spolupráce oblastných výborov zabezpečiť postupnú realizáciu smernice o používaní informačných technológií. Do 30. 7. 2014 pripraviť projekt na evidenciu členskej základne. V prvej dekáde decembra aj k týmto otázkam zvolať poradu – školenie tajomníkov.
KT: 4. 12. 2014.
3. Preveriť všetky doklady od roku 2005 vo veci súdneho sporu s firmou EUROSTYLE.
Termín: 12. 6. 2014.

C. Oblastným výborom SZPB:

1. zintenzívniť propagačnú a organizačnú prácu na zabezpečenie masovej účasti na oslavy 70. výročia SNP.
Termín: Informovať v hlásení za 2. štvrťrok.
2. V hlásení za 2. štvrťrok uviesť všetky sprievodné podujatia k 70. výročiu SNP.
Termín: 10. 7. 2014.
Venovať zvýšenú pozornosť štvrťročnému hláseniu tajomníkov o činnosti – podľa schváleného Organizačného poriadku (príloha č. 1) a náplni práce predsedu a tajomníka oblastného výboru.
Termín: Kontrolovať na zasadnutí orgánov oblastného výboru.
4. Zabezpečiť plnenie a rozpracovať Smernicu ÚR SZPB na vykonanie VČS, oblastnej konferencie a XVI. zjazdu.
Termín: Informovať ÚR v hlásení za 3. štvrťrok.
5. Dodržať pokyny a úlohy zo smernice na využitie príspevku pre oblastné výbory z dotácie MV SR.
Termín: V texte listu o pridelení dotácie a schválenej smernici ÚR.
6. Zabezpečiť úlohy z opatrení na realizáciu slávnostného zasadnutia ÚR 28. – 29. 8. 2014 a skôr schválených opatrení (účasť, vyznamenanie a ďalšie).
7. Zabezpečiť splnenie realizácie – smernice informačných technológií.
KT: Na porade tajomníkov, december 2014.
8. Spresniť organizačnému oddeleniu počet účastníkov, vyznamenaných a spôsob dopravy na spomienkové oslavy 70. výročia SNP v Banskej Bystrici.
Termín: Do 20. 6. 2014
9. Nahlásiť na organizačné oddelenie dátum a miesto regionálnych spomienkových osláv 70. výročia SNP.
Termín: Do 20. 6. 2014.

zaspievali vlastnú prechodovú hymnu, ktorú zložili Števo Bačkor-Tatranský a Dundo Rajčan.

Od tretieho ročníka (1967) toto podujatie nesie názov Prechod SNP Nízkymi Tatrami.

Záver:

Za 50 rokov sa toho veľa zmenilo. Ale nadšenie členov organizačného štábu na čele s Viliamom Longauerom organizovať každý rok Prechod SNP Nízkymi Tatrami zostalo.

Viac na: www.prechod-snp-nt.wbl.sk

Vymyslený Stalinov citát

Stalinova údajne oficiálna fráza, že „v Červenej armáde neexistujú žiadni zajatci, sú len zradcovia vlasti“, je absolútnym vymyslom. Stvoril ju totiž Boris Lvovič Chavkin, ktorý ju prvýkrát použil v článku „Nemeckí vojenski zajatci v ZSSR a sovietski vojenski zajatci v Nemecku. Postavenie problému. Pramene a literatúra“.

Ako teda vyzerá citát v jeho podaní? „Stalin po tom, ako sa v lete 1941 v kotloch pod Minskom a Smolenskom do nemeckého zajatia dostalo vyše 600 tisíc červenoarmejcov, bol presvedčený, že, v Červenej armáde neexistujú zajatci, sú v nej len zradcovia a velezradcovia vlasti“. Tieto slová svojho otca mal údajne poznať aj jeho zajatý syn Jakov Džugašvili, ktorého Stalin odmietol vymeniť za poľného maršala Fridricha von Paulusa: „My maršala za poručíka nemáme!“

Chavkin uviedol ako zdroj svojho citátu materiál tajomníka Komisie na rehabilitáciu obetí politických represii V. P. Naumova: Hlásenie komisie o rehabilitácii obetí politických represii// Nová a novšia história, 1996, č. 2, s. 92.

Vidieť, že v novinách Trud (Práca) je podobná fráza použitá v podobe titulku. Ale nie je vôbec ukázané, kto je jej autorom. Mimochodom, ak sa pozrieme na Hlásenie, tak uvidíme, že v Naumovej práci pramene – a odkazy vôbec – chýbajú.

Dá sa teda tvrdiť, že fráza v Červenej armáde neexistujú žiadni zajatci, sú len zradcovia vlasti nie je ničím iným, len autormi hlásenia vymyslený efektívny titulok, ktorý mal zapôsobiť na čitateľa. Čiže pripisovanie

jeho autorstva Stalinovi je falzifikáciou.

Pre úplnosť situácie treba podotknúť, že v novinách Trud vyšiel v januári 2002 článok Jurija Kornilova s názvom Rozsudok pre syna. Uvádza sa v ňom: „V archíve šéfa gestapa Himmlera, ktorý odtajnil Štátny department USA, sa nachádza dokument majúci hlavičku Záverečný odpočet osobitnej komisie Hlavnej správy rišskej bezpečnosti o vyšetrovaní okolností smrti Stalinovho syna Jakova Džugašviliho.“

Vyplyva z neho, že v predvečer svojej smrti si Jakov vypočul reláciu berlínskeho rozhlasu, venovanú osudom sovietskych vojnových zajatcov. Hovorilo sa v nej, že predseda národného výboru Červeného kríža Švédska gróf Bernadotte upriamil pozornosť

Ilustr. foto: Internet

Stalina na úbohý stav sovietskych vojnových zajatcov a že Stalin nato vyhlásil, že „ruskí vojenski zajatci neexistujú – ruský vojak bojuje do smrti; ak sa rozhodne pre zajatie, automaticky sa vylučuje z ruskej spoločnosti“.

Či takýto dokument v Himmlerovom archíve naozaj existuje, na to sa treba pozrieť osobitne.

Navyše nikde sa neuvádza, že Bernadotte bol v ZSSR a že sa stretol so Stalinom. Isté je len to, že sa stretol s Molotovom.

Podľa ruských prameňov – vmi

Čítanisko

ZRNKÁ HUMORU

Nevesta dostala od matky krásnu nočnú košeľu. Po svadobnej noci sa jej matka pýta:

– Ako sa mu páčili lastovičky na tvojej nočnej košeli?

– On si ich ani veľmi nevšimával. Išiel rovno do hniezda.

* * *

Aký je rozdiel medzi svokrou a sliepkou?

Sliepka hovorí pipipi a svokra nepi, nepi a nepi!

Aký je rozdiel medzi nádorovými ochoreniami a svokrami?

Medzi tými prvými sa nájdu aj nezhubné.

* * *

– Je to pravda, že dvoríš Marke z horného konca?

– Áno, je.

– Ved' si predsa ženatý s Ančou?

– Ale už pokašliava!

autor výroku: OSCAR WILDE	časť konského postroja	pohol	časť hornej končatiny	milenec	domáce meno Kornélie	jedna, po taliansky	popovek	pomôcky: AMONIT, KOPRA, RIZ, NERA, KELA	skapala	patriace lvovi	rieka v Taliansku	kypril pluhom	egyptská objemová jednotka
uriekol								modrobielely kovový chemický prvok					
2. časť tajničky								3. časť tajničky kto založil požiar					
rozmyšľala							zoral						
							radová číslovka						
ženské meno							1. časť tajničky malý štát						
	odovzdávaná správa	značka nanotesly sušené jadrá kokosov			nástroj obuvníka						tuhá	ovocie, po anglicky	chem. zn. molybdénu
zrakový orgán				štádium vývinu	zápisník s kalendárom				Printer Font Metrics	poschodie			
predložka			nástroj na dlabanie ryža, po francúzsky						prítmie	existujeme			
4. časť tajničky													chem. zn. telúru
prívrženci arianizmu								druh výbušniny					
niečo neobyčajné								čakáte, po česky					

Správne vylúštenie tajničky z č. 11 znie: **...bola uzatvorená Pittsburská dohoda. Knihu posielame Antonovi Komárovi do Dulovej Vsi.**

Vylúštenie tajničky posielajte na adresu: Redakcia Bojovník, Štúrova 8, 815 72 Bratislava, alebo na e-mail: bojovník@szpb.sk.

HISTORICKÝ KALENDÁR

25. jún 1941 – Fínsko aktívne vstúpilo do vojny proti ZSSR. Vyhlásilo ju 26. júna.

26. jún 1941 – ZSSR prevádza ekonomiku na vojnový stav. Na základe výnosu stanovuje pracovný čas na osemhodinový deň a sedemdňový pracovný týždeň. Zaviedol sa aj zákaz na prepustenie z osobnej žiadosti. Oneskorený príchod do práce o vyše 20 minút sa trestá ako trestný čin.

26. jún 1944 – Pplk. gšt. Ján Golian žiadal MNO v Londýne, aby nedovolilo bombardovať Dubovú a Podbrezovú, nakoľko ležia v záujmovom priestore povstania. Napriek tomu sa o dva mesiace, 20. 8. 1944, bombardovanie Dubovej uskutočnilo. Bratislavská Apollka bola zbombardovaná už 16. júna 1944.

27. jún 1941 – Maďarsko vyhlasuje vojnu ZSSR.

27. jún 1941 – Súbor piesní a tancov Červenej armády sa po prvý raz predstavil s piesňou Svätá vojna (slová V. I. Lebedev-Kumač, hudba A. V. Alexandrov) pre vojakov odchádzajúcich na front.

27. jún 1945 – Prijatý rozkaz o odsune vojsk Červenej armády z ČSR. Samotný odsun uskutočnila tak Červená armáda, ako aj US Army v novembri 1945.

28. jún 1942 – Tiso na Starých Horách vyhlasuje: „So slovanským bratom nechceme mať dotiaľ nič, dokiaľ ten slovenský brat je boľševik. S boľševikom ani so Slovákom nechceme mať nič, lebo ten nie je Slováč.“

(Pred vysokoškólakmi 2. júna 1942: „S boľševikom, čo je to hneď aj Slováč, nikdy nič spoločného nechcem mať, ba vyhubím ho do posledného koreňa.“)

28. jún 2013 – Základná organizácia SZPB Trieda SNP/A Banská Bystrica si ako prvá pripojila k svojmu názvu prídomek historickej osobnosti a stala sa ZO SZPB Jána Rýsa. Ján Rýs bol počas SNP mladý partizán, ktorý sa stal aj priamym účastníkom tzv. Ostrého prepadu.

29. jún 1941 – Sovietsky ľudový komisariát vydal direktívu, ktorá predpisovala organizáciu partizánskeho hnutia na Nemcami obsadených územiach ZSSR. Cez vojnu bojovalo v nepriateľskom tle okolo 6200 rôznych partizánskych oddielov a ilegálnych skupín (vyše milióna partizánov).

Na boj s partizánmi Nemci museli vyčleniť okrem policajných síl až približne 10 percent regulárnych vojsk. Sovietski partizáni zničili vyše milióna vojakov protivníka, vyše 20 tisíc nepriateľských konvojov, 58 obrnených vlakov, vyhodili 12 tisíc mostov a zlikvidovali vyše 9000 km spojovacích liniek.

3. júl 1951 – Vznikla medzinárodná federácia protifašistických bojovníkov FIR.

5. júl 1940 – Goebbels má poznamenané v denníku: „Ako dlho bude trvať, než sa to naozaj rozbehne? Už skoro neudržím na uzde našu tlač. A aj ľud. Túžia po vojne proti Anglicku.“

7. júl 1937 – Japonská invázia do Číny, dátum, ktorý ázijské krajiny považujú za začiatok 2. svetovej vojny. 27. júla Japonci obsadili Peking a na ďalší deň prístav Tchien-ťin, po trojmesačnom obliehaní aj Šanghaj. A ešte pred koncom roka obsadili vtedajšie hlavné mesto Nan-ťing.

7. júl 1940 – Vo Veľkej Británii je ustanovená Československá armáda.

7. júl 1942 – Nemecké orgány dali súhlas na lekárske pokusy a na sterilizáciu Židov v koncentračných táborech.

7. júl 1942 – Tiso v Michalovciach vyhlasuje: „My nebojujeme proti ruským bratom, ale my bojujeme proti satanovi z pekla vyšlému, a budeme bojsovať, pokiaľ nezničíme boľševizmus. Chránime tak poriadok, civilizáciu, spravodlivosť a sociálny poriadok.“

7. júl 1944 – Americké letectvo podniklo útok na Škodove závody v Dubnici nad Váhom, kde sa vyrábali delá a motory. Zahynulo 16 ľudí, 30 bolo zranených.

7. júl 1944 – Goebbels má poznamenané v denníku: „Nadšenie dramaticky opadlo. V I i naše snahy odraziť inváziu na západe boli sklamaním. Nikto si veľké nádeje neprechováva ani na východe. Naše poskytovanie informácií sa stretlo s ostrou kritikou tlače a rozhlasu. Naši novinári a komentátori znova príliš prehánali úspechy, čo som vždy kritizoval. Ľudia nechcú žiadne ďalšie zastieranie problémov. Chcú počuť pravdu a nič iné!“

8. júl 1939 – V poľských Malých Bronowiciach prevzal pplk. Ludvík Svoboda velenie čs. vojenskej skupine v počte 541 ľudí.

8. júl 1941 – Slovenská Rýchla brigáda je podriadená 17. nemeckej armáde. V auguste 1941 je z jej základu sformovaná 1. motorizovaná divízia, tzv. Rýchla divízia (dva neúplné pechotné pluky, jeden delostrelecký pluk, prieskumný prápor a tanková rota), ktorá bola ďalej rozvíjaná a dopĺňovaná.

9. júl 1940 – Za účasti čs. letcov začala sa bitka o Britániu. Luftwaffe útočí na konvoje v prielive La Manche. Vo Veľkej Británii sa Deň bitky o Britániu oslavuje 15. septembra. Ide o dátum, ktorý sa stal pre túto bitku prelomovým.

9. júl 1940 – Ustanovená je dočasná vláda v Londýne. Britská vláda ju uznala 21. 7. 1940.

10. júl 1947 – ČSR odstúpila od Marshallovoho plánu.